

Україна:

події,
факти,
коментарі

2012 № 18

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

Для керівників та працівників інформаційних структур на місцях

Засновник

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія:

В. Горвий, заступник головного редактора

Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації

Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу

Н. Вітушко, заввідділу електронних технологій обробки інформації

Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів

Комп'ютерний дизайн: Г. Булахова

Видається з 01.01.1998 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Виходить двічі на місяць

Матеріали друкуються українською та російською мовами

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти

Передрук – тільки з дозволу редакції

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03

E-mail: siaz@pochta.ru

www.nbu.gov.ua/siaz.html

ЗМІСТ

Коротко про головне

Візит української делегації до США	4
--	---

Аналітика

Т. Гранчак

IX форум Ялтинської європейської стратегії	5
--	---

С. Горовая

Украинско-турецкие отношения: перспективы благоприятные	16
---	----

Ю. Якименко

Политтехнологические аспекты парламентской избирательной кампании 2012 года в Украине	20
---	----

Партійна позиція

А. Потіха

ОО «Батьківщина» в умовах виборчої кампанії	32
---	----

А. Рябоконт

Избирательные технологии партии «Україна – Вперед!»	40
---	----

В. Медведева

УДАР В. Кличко в избирательной кампании	48
---	----

Актуальна прес-конференція

С. Левадна

БДІПЛ ОБСЄ розпочала передвиборний моніторинг в Україні	53
---	----

Наука-суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти	55
--	----

Діяльність науково-дослідних установ	60
--	----

Розробки для аерокосмічної та авіаційної галузі	61
---	----

Питання екології та уникнення техногенних катастроф	62
---	----

Освіта та кадрове забезпечення в Україні	64
--	----

Охорона здоров'я	65
----------------------------	----

Наука і влада	67
-------------------------	----

До уваги держслужбовця

С. Семенченко

Нові надходження до НБУВ. 70

Візит української делегації до США

18 вересня до Вашингтона з офіційним візитом вирушає українська делегація. У її складі – голова Національного банку С. Арбузов, міністри фінансів Ю. Колобов, природних ресурсів та екології Е. Ставицький, аграрної політики і продовольства М. Присяжнюк. Також до США відправились глава Державної податкової служби О. Клименко та Державної митної служби І. Калетник, інші офіційні особи.

Під час візиту плануються зустрічі з високопоставленими представниками Держдепартаменту і Держказначейства США, радником президента США з питань Національної безпеки Т. Донілоном, першим заступником керуючого директора Міжнародного валютного фонду (МВФ) Д. Ліптоном, іншими офіційними особами, а також представниками американського бізнесу та галузевих асоціацій.

Глава НБУ С. Арбузов у коментарі для ZN.UA підтвердив цю інформацію. Також він повідомив, що серед цілей візиту – проведення робочих консультацій та розширення співробітництва з американською стороною, а також, використовуючи отриманий останнім часом позитивний досвід співпраці з великим американським бізнесом, обговорення нових можливих спільних проєктів.

Крім того, у рамках запланованих зустрічей із представниками американських підприємницьких та інвестиційно-фінансових кіл передбачається обговорення їх бачення існуючих проблем торговельно-економічних відносин, українського фіскального та регуляторного середовища, захисту прав власності та інвестиційного клімату, а також інформування про цілі та зміст реформ, що проводяться в Україні з метою підвищення привабливості інвестицій в країну.

У той же час, за відомостями джерел ZN.UA в українському МЗС, у двадцятих числах вересня планується візит до Вашингтона Президента України В. Януковича в рамках майбутньої Генеральної Асамблеї ООН. Серед поставлених перед МЗС та українською делегацією завдань – організація зустрічей для глави Української держави на максимально високому офіційному рівні (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/09/15/6972812/>). – 2012. – 15.09; *ForUm* (<http://ua.for-ua.com/main/2012/09/17/091841.html>). – 2012. – 17.09).

Аналітика

Т. Гранчак, заввідділом СІАЗ НБУВ, канд. іст. наук

ІХ форум Ялтинської європейської стратегії

З 13 по 16 вересня 2012 р. у Лівадійському палаці Ялти відбулася 9-та Ялтинська щорічна зустріч «Україна і світ: долаючи завтрашні виклики разом», організована Ялтинською європейською стратегією (YES) у партнерстві з Фондом Віктора Пінчука.

Конференцію відвідали більше 200 представників політичних, ділових і громадських кіл з понад 20 країн світу. У рамках форуму виступили Президент України В. Янукович, прем'єр-міністр Туреччини Р. Ердоган, прем'єр-міністр Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії (2007–2010) Д. Браун, екс-президент Республіки Польща (1995–2005), голова Наглядової ради Ялтинської європейської стратегії (YES) А. Квасневський.

У дискусіях форуму взяли участь екс-президент Світового банку (2007–2012) Р. Зеллік, колишній директор-розпорядник Міжнародного валютного фонду (2007–2011) Д. Стросс-Кан; екс-держсекретар США К. Райс (2005–2009); екс-віце-прем'єр-міністр Росії (2000–2011) О. Кудрін; комісар ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Ш. Фюле; заступник Генерального секретаря ООН (2001–2007), член парламенту Індії Ш. Тарур; міністр закордонних справ Швеції К. Більдт; Верховний представник ЄС із зовнішньої політики і безпеки (1999–2009) Х. Солана; засновник і генеральний директор Лабораторії Касперського Є. Касперський; старший радник з питань інновацій державного секретаря США А. Росс; президент і засновник BROAD Institute при Массачусетському технологічному інституті і Гарвардському університеті Е. Ландер; віце-прем'єр-міністр Казахстану К. Келімбетов та ін.

Україну в дискусіях представляли Прем'єр-міністр М. Азаров, перший віце-прем'єр-міністр В. Хорошковський, віце-прем'єр-міністр, міністр соціальної політики С. Тігіпко, міністр економічного розвитку і торгівлі П. Порошенко, міністр палива та енергетики Ю. Бойко, секретар Ради національної безпеки і оборони України А. Клюєв.

Пленарна частина 9-ї щорічної зустрічі Ялтинської європейської стратегії (YES) відкрилась 14 вересня виступами Президента України В. Януковича і прем'єр-міністра Туреччини Р. Ердогана.

Основною темою зустрічі YES, що відкрилася 13 вересня ввечері прийомом в ялтинському готелі «Вілла Єлена», стали ключові трансформації, які вже сьогодні формують майбутнє глобального світу. Дискусії форуму були

присвячені майбутньому світової економіки, питанням нового світоустрою та безпеки, можливим моделям розвитку капіталізму.

Зокрема засновник і глава Virgin Group, Р. Бренсон висловив переконання в тому, що капіталізм не вичерпав своїх можливостей як системи господарства і має потужний соціальний потенціал.

Полемізуючи з Нобелівським лауреатом М. Юнусом на сесії «Майбутнє капіталізму», Р. Бренсон зазначив, що, всупереч думці творця мікрокредитування та соціального бізнесу, сучасний капіталізм далеко не завжди ставить в основу максимізацію прибутку.

«Звичайно, світ недосконалий сьогодні, – сказав Р. Бренсон. – Але я думаю, що більшість людей, які створюють нові компанії і починають бізнес, не думають, що вони зароблять купу грошей. Тому що їх головне завдання – зробити щось краще, і на цьому заробити гроші. Гроші є мотивом, але не основним у тому, щоб почати свій бізнес. Ти хочеш, щоб щось змінилося. А потім вже з цим пов'язані витрати і доходи».

На думку Р. Бренсона, головна проблема капіталізму в тому, що він приводить до екстремального багатства дуже обмежене коло людей. Але якщо вони використовують це багатство конструктивно, на благі справи, тоді гроші не використовуються даремно. Як приклад він наводить ініціативу 12 компаній, серед яких Virgin і Unilever, лідери яких обговорюють соціальну складову своєї діяльності.

«Зараз капіталізм не є аж настільки мотивованим прибутками. Кожна компанія прагне змінити світ. Капіталізм – така система, яку можна поліпшити. На жаль, поки ще не було справжнього обговорення природи капіталізму і до чого він прямує. Ми на самому початку такої практики. Ми всі, 12 бізнес-лідерів, погодилися, що існуюча система збиткова, що її потрібно покращувати. І намагаємося зрозуміти, чи можемо ми запропонувати таку структуру, яка, будучи капіталістичною, ґрунтуючись на капіталістичних цінностях, не втрапить цих стимулів, але заохочуватиме підприємців більше ділитися і думати в цілому про планету».

66-й державний секретар США, доктор К. Райс, аналізуючи у своєму спеціальному виступі на сесії «Майбутнє глобального світоустрою і безпеки» сучасні світові процеси, звернула увагу на те, що у XXI ст. світ пережив три «глобальні шоки», які його змінили драматичним чином.

На її думку, першим шоком були події 11 вересня 2001 р. У результаті атак на Всесвітній торговий центр і урядові будівлі, американці змінили своє сприйняття фізичної безпеки і «зрозуміли, що найбільша небезпека йде не від зіткнення великих і потужних країн, а від таких країн як Афганістан, від терористичних угруповань».

Другим глобальним шоком, на думку К. Райс, стала фінансова криза 2008 р., яка кинула виклик економічній безпеці світу. У результаті цього шоку світ виявив, що «технології карають людей, у яких немає достатньої освіти».

Роботи за 8 дол. на годину зникли. А люди, які боялися, що не отримають роботу, отримали серйозну причину, щоб боятися цього». Цей шок призвів до драматичних соціальних наслідків – зокрема, виникли конфлікти між урядами й народами, у тому числі, і щодо питання віку виходу на пенсію.

Нарешті, третім шоком К. Райс назвала революції на Близькому Сході. «Те, що відбувається, показує дуже чітко: авторитаризм нестабільний. Рано чи пізно люди зажадають таких же прав, які мають люди в демократіях», – сказала экс-держсекретар США. І це є великим уроком для всіх лідерів, які сповідують авторитарний стиль керівництва країною. Адже альтернативою поширення демократії буде революція, яка є набагато гіршим сценарієм, ніж реформи.

«Гнів народу – це жахливий шлях політичних реформ, це неправильний шлях політичних реформ. Революції є рідко позитивним сценарієм розвитку подій. Революції потворні, жорстокі, ведуть до незрозумілих, непередбачуваних, нестабільних результатів», – підкреслила К. Райс.

Під впливом трьох глобальних шоків світ драматично змінився. У такі моменти, на думку К. Райс, дуже важливо зосередитися на основоположних речах. У першу чергу – на людському потенціалі, який, на переконання політика, стає основним фактором розвитку країни. К. Райс закликала всі країни задуматися про розвиток людського потенціалу, освіти і інновації. І наголосила, що ці фактори перебувають у прямій залежності від рівня свободи.

При цьому, на її переконання, потужним стимулом для розвитку демократії у світі має залишатися можливість розширення ЄС. Якщо Європа замкнеться у своїх нинішніх кордонах і відгородиться від решти світу – насамперед, від таких країн, як Україна та Туреччина – демократичні цінності зазнають поразки по всьому світу, вважає К. Райс.

На її думку, для «старих» демократій сьогодні критично важливо підтримувати демократичні тренди в решті світу.

Продовжуючи думку К. Райс, яка говорила про три глобальних потрясіння, що відчув на собі світ за останні 10 років, засновник і генеральний директор Лабораторії Касперського Є. Касперський висловив припущення, що четвертим чи п'ятим глобальним шоком може стати кібертероризм.

Життя кожної країни залежить від кіберсистем, які на сьогодні є надзвичайно уразливими для атак, у тому числі – терористичних. «Можливі атаки на телекомунікації, на Інтернет, мобільні системи зв'язку. Немає у світі країни, яка була б захищена від комп'ютерних атак», – сказав він.

На думку російського IT-підприємця, специфіка кібератак полягає в тому, що їх можна організувати досить легко і дешево. «Достатньо кількох інженерів, комп'ютерників і невеликий бюджет, щоб спроектувати цю атаку. І ви навіть не будете знати, хто або що за нею стоїть», – сказав він.

Особливу увагу під час Ялтинської зустрічі було приділено ролі інновацій та лідерства в трансформації економіки та суспільства. Серед тем обговорення

– майбутнє Європейського Союзу, у тому числі можливості його подальшого розширення, енергетичні проблеми, а також внутрішні і зовнішні виклики, що стоять перед Україною.

Зокрема йшлося про посилення й необхідність врахування у європейській політиці азійського впливу. На думку члена верхньої палати Республіки Індія М. Ш. Айара, Європа повинна подивитися по-новому на карту світу і побачити євразійський континент у цілому. «Немає необхідності, щоб Європа домінувала в Азії, вони можуть бути друзями», – зазначив М. Ш. Айар, нагадавши, що в Азії – найбагатші у світі ресурси: як енергетичні, так і людські, що у світі XXI століття є надзвичайно важливим фактором. «Без Азії немає майбутнього у Європи, а без Європи – у Азії», – наголосив індійський політик. «Якщо Європа визнає, що вона – західний “півострів”, а Азія – південний “півострів”, і якщо вони обидві визнають, що належать до світу в цілому, тоді Європа зробить перший крок – прийме Туреччину й Україну в ЄС», – сказав індійський політик.

Питання розширення Євросоюзу порушив під час дискусії історик, професор Гарвардського університету Н. Фергюсон. За його словами, процес розширення Євросоюзу зіграв унікальну історичну роль. Але зараз він не головний у порядку денному Європи, на відміну від проблеми створення монетарного союзу.

Н. Фергюсон не вірить у дезінтеграцію зони євро в найближчому майбутньому. Він згоден з думкою глави ЄЦБ М. Драгі про те, що витрати на демонтаж цієї зони будуть більшими, ніж вартість рішення її нинішніх проблем. Разом з тим, на думку професора Гарвардського університету, Європі необхідно поліпшити якість управління та прийняття рішень – у рамках конфедерації, якою Європейський Союз є сьогодні, створити ефективний монетарний союз не можна.

З іншого боку, не можна і формувати економіку всіх країн ЄС під зразок однієї країни. «Не можна всіх зробити німцями. Не можна нав’язувати заходи жорсткої економії іншим країнам і сподіватися досягти успіху», – підкреслив Н. Фергюсон. На його думку, існує величезна різниця між якістю економічних і державних інститутів у різних країнах Європи. Тому рішення інституційних проблем виходить сьогодні на перший план.

Поряд з пошуком шляхів виходу з нинішньої кризи та аналізом перспектив ЄС на форумі обговорювалися питання енергетичної безпеки Європи, співпраці ЄС, України та Росії у галузі енергетики, розвитку альтернативних джерел, зростання ролі видобутку та використання газу у світовому енергетичному балансі. У дискусії на панелі Energy – Uniting Europe, Dividing Europe взяли участь 66-й державний секретар США (2005–2009), радник президента США з національної безпеки (2001–2005), доктор К. Райс, віце-прем’єр-міністр Російської Федерації А. Дворкович; міністр палива і енергетики України Ю. Бойко, генеральний директор ДТЕК М. Тимченко, член правління Royal Dutch Shell plc М. Біксель.

Як зазначив член виконавчого комітету корпорації Shell М. Біксель, природний газ стає найбільш затребуваним паливом світу. За його словами, альтернативна енергетика – яка використовує енергію сонця та вітру – поки що занадто дорога в собівартості, щоб замінити вуглеводні, зокрема – газ. «Якщо альтернативну енергетику порівнювати з газом, то електроенергія на газі виходить удесятеро дешевшою, ніж з вітроелектричної. Перевага газу ще й у тому, що його багато, є ще серйозні запаси і є нові технології його видобутку». Особливі перспективи, на переконання М. Бікселя, відкриваються у зв'язку з видобутком сланцевого газу.

Окрема увага учасників форуму була присвячена Україні, аналізу специфіки вибудовування нею відносин із країнами Європейського Союзу та Сходу. Вже під час відкриття заходу у своєму виступі Президент України В. Янукович зазначив, що Євросоюз став новим центром кризи, єврозона проходить найкритичнішу смугу у своєму розвитку. Водночас складна ситуація у США, уповільнюються темпи економічного зростання у Китаї.

При цьому, за словами В. Януковича, спроби «перезавантажити» економічне зростання в рамках старої парадигми не спрацюють. І це означає, що попередня модель розвитку вичерпала свій ресурс. За таких умов свій історичний шанс отримують інші країни, що під час кризи одразу зробили вибір на користь реформ і радикальних трансформацій економіки, соціальної, гуманітарної сфери. «Інвестори починають шукати нові можливості для довгострокового вкладення капіталів, з прицілом на посткризовий період. Вони звертають увагу на країни, що динамічно розвиваються, які мають перспективу. Мова вже йде не тільки про країни БРІКС. Величезну увагу міжнародних інвесторів привертають країни з «групи одинадцяти», країни з групи МІСТ – Мексика, Індонезія, Південна Корея, Туреччина, – наголосив Президент. – Саме вони, на фоні глобального уповільнення і важкого процесу трансформацій традиційних лідерів, можуть стати найбільш потужними локомотивами світової економіки у ХХІ ст.».

Відповідно до висловлювань В. Януковича, Україна має намір та реальний шанс долучитись до цієї конкуренції за майбутнє. Сьогодні країна докладає максимум зусиль для налагодження стабільних партнерських відносин зі своїми сусідами – Росією, з усіма країнами Великої Європи.

«Ми завершили роботу над створенням зони вільної торгівлі з країнами СНД. Ми уважно аналізуємо досвід створення та функціонування таких інтеграційних об'єднань як Митний союз та Єдиний економічний простір. Нинішнім часом Україна вибудовує модель співпраці з Митним союзом, вивчає шляхи співпраці та прийнятні форми інтеграції. Особливу увагу ми приділяємо питанням трансформації цих об'єднань в Євразійський економічний союз, при якому Україна сьогодні вже має статус спостерігача.

Активно рухаємось до підписання Договору про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом. У липні поточного року було парафоровано угоду про

створення Зони вільної торгівлі. На даний час у наших партнерів з'явилися певні додаткові питання до України. Але я переконаний, що після нинішніх парламентських виборів усі перестороги зникнуть і шлях до повноцінної Асоціації України і ЄС буде пройдений до кінця», – зазначив В. Янукович.

За його словами, поряд з розбудовою та поглибленням двосторонньої співпраці з провідними державами регіону, Україна також зацікавлена в посиленні взаємодії з регіональними інтеграційними об'єднаннями. Перш за все, з Шанхайською організацією співробітництва та з форумом «Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво».

На переконання глави держави, активна двостороння взаємодія з рядом учасників ШОС та АТЕС – це, насамперед, Росія, Китай та Індія – сприятиме успішній реалізації таких наших намірів.

Отже, українська відповідь на глобальну кризу – це прискорена модернізація, наголосив В. Янукович.

Тематику реформ в Україні продовжив Прем'єр-міністр М. Азаров. За його словами, Україні вдалося подолати найгостріші наслідки глобальної економічної кризи 2008 р. завдяки нестандартним підходам в керуванні економікою. «Нам вдалося викрутитися завдяки тому, що ми пішли проти стереотипів, не так, як нам радили. Нам говорили, що потрібно затягти паски, а ми збільшили зарплати і пенсії. Нам говорили – “яке ЄВРО 2012? Які можуть бути стадіони, аеропорти, дороги, розв'язки?” Але ми побудували це все і провели чемпіонат», – сказав Прем'єр-міністр, додавши, що в результаті цих заходів Україні вдалося вийти на економічне зростання 5,6 % у 2010-му і 5 % у 2011 р., приборкати інфляцію і створити стабільний фундамент для розвитку країни.

Разом з тим, на думку глави українського уряду, сьогодні проходить друга хвиля кризи. «Криза охопила весь світ і буде нас мучити принаймні 10 років. І тільки нестандартне мислення і вміння знаходити оригінальні підходи допоможе нам вийти на нову траєкторію зростання», – наголосив М. Азаров.

На думку Прем'єр-міністра, перед Україною сьогодні стоять три ключові виклики. Перший з них – виклик енергетичний. «Ми не маємо достатньої кількості газу. Ми платимо гігантську ціну за газ: з урахуванням Харківських угод – 540 дол. за тисячу кубометрів. Це для нас колосальний “зашморг”, – підкреслив український Прем'єр. За його словами, Україна має намір протягом 15 років забезпечити себе власними запасами газу. І в той же час – впроваджувати стратегії енергозбереження, які дадуть можливість уже в наступному році знизити споживання газу у два рази. «Україна йде своїм шляхом. І колись це не подобається. Ті зусилля, які Україна докладає, гарантують їй відповідь на енергетичний виклик», – наголосив М. Азаров.

Другий виклик – глобальна продовольча безпека. Незважаючи на значне потепління клімату, яке провокує посухи, Україна щорічно збирає рекордні врожаї – у поточному маркетинговому році врожай зернових становитиме

47 млн т. Реформування аграрної галузі, підкреслив Прем'єр-міністр, дасть змогу протягом найближчих п'яти років вивести рівень виробництва зернових на рівень 100 млн т на рік і зробить Україну найбільшим світовим гравцем на цьому ринку.

Третім ключовим викликом глава уряду назвав екологічні проблеми.

Як пріоритетне завдання влади Прем'єр-міністр України назвав продовження радикальних економічних реформ – зокрема, зниження податкового тиску та дерегуляцію економіки.

Відаючи належне зусиллям України щодо модернізації, учасники форуму окрему увагу присвятили вибору України між Сходом і Заходом. Тематика обговорення виглядає досить симптоматично в контексті декларацій України щодо свого європейського орієнтиру. З аргументами на користь поглиблення співробітництва України з країнами Митного союзу виступив віце-прем'єр-міністр Казахстану К. Келімбетов. За його словами, інтеграція з МС об'єктивно вигідніше для України.

Не варто думати, на думку К. Келімбетова, про те, що «прокидаючись щоранку, ЄС думає про Україну. Не думаю, що Україна є пріоритетом для Європейського Союзу. А для Митного союзу – пріоритет», – сказав віце-прем'єр уряду Казахстану. Він нагадав про те, що на сьогодні йде запуск зони вільної торгівлі в рамках СНД, введення якої буде вигідними для української промисловості і торгівлі.

К. Келімбетов застеріг учасників дискусії від зайвої політизації питання можливої інтеграції України в Митний союз, висловивши переконання, що це суто економічний процес. «Треба позбавлятися усталеного стереотипу про те, що все, що в Україну приходить зі Сходу, – пахне політикою», – сказав він.

Утім, Верховний представник ЄС з питань зовнішньої політики і загальної політики безпеки (1999–2009), колишній Генеральний секретар НАТО Х. Солана, визнаючи, що Україна повинна сама для себе вирішити, чи готова вона рухатися в напрямку Європейського Союзу і поділяти цінності, які лежать у його основі, висловив сумнів у тому, що Митний союз є хорошим інтеграційним вибором для України і в його економічній суті. «У Митному союзі економіка не так важлива, як політика. До того ж Україні, у разі вступу в МС, доведеться вести переговори з Європейським Союзом двічі: спочатку від себе особисто, а потім як від частини Митного союзу», – застеріг Х. Солана.

Він підкреслив якісну відмінність двох міждержавних об'єднань і закликав Україну замислитися над своїми цінностями та пріоритетами. «Вам треба подивитися на свої цінності і вирішити. Митний союз – це митниця, яка дає добро. Євросоюз – змінює життя, змінює все в країні. Ми в Євросоюзі не змушуємо вас зробити якийсь вибір. Європейські двері ще відчинені для вас», – зазначив Х. Солана.

Зі свого боку міністр закордонних справ Швеції К. Більдт вважає необхідним для України визначитися, в які міждержавні об'єднання вона хоче

інтегруватися. Інакше, рано чи пізно, вона може опинитися в міжнародній ізоляції. «Україна хоче мати відносини і з ЄС, і з Митним союзом, і з Шанхайською організацією співпраці, і з іншими організаціями. Але якщо ви підете скрізь, ви не залишитеся ніде. Не можна проводити модернізацію без того, щоб зберігати прихильність до певної стратегії і певного бачення», – сказав міністр.

Євросона сьогодні в кризі, проте досить швидко зростання країн Східної Європи та інших країн світу говорить про те, що європейська модель інтеграції, як така, життєздатна й перспективна. «Рецепт є, не треба винаходити велосипед, – підкреслив міністр. – Весь інший світ повторює нашу практику, наш досвід. Ми розширюємося економічно. Інші розширюються ще більше – тому що вони слідують моделі, яку ми створили».

Україна, на думку К. Більдта, повинна вписатися в європейську модель інтеграції, не затягуючи процес. Тому що «в наші двері стукають ще 100 млн чоловік. Дуже голосно стукають турки, і ми повинні думати, як будуть інтегруватися мільйони людей зі Східної та Південної Європи».

Для того щоб ефективно вписатися в європейську модель, Україна повинна чітко визначитися з пріоритетами – не на словах, а ділом. І за рахунок своїх дій провести ребрендинг країни. «Треба представляти чітко і ясно, куди ви хочете йти. Бренд «Україна» зараз постраждав за останні роки у світі. Це заслуговує жалю. Але за це доведеться заплатити високу ціну», – підкреслив К. Більдт.

У свою чергу перший віце-прем'єр-міністр України В. Хорошковський запевнив, що Україна залишається відданою своєму євроінтеграційному вибору, незважаючи на проблеми політичного характеру, які перешкоджають сьогодні руху країни в бік ЄС. З точки зору законодавства, підкреслив В. Хорошковський, Україна з 2001 р. почала процес приведення свого законодавства у відповідність до європейських норм. «Можна говорити про темпи або якості цих перетворень. Але напрямок задано. Інтеграція в ЄС – наш пріоритет, і він зафіксований на рівні закону. Тобто дискусія «Захід чи Схід» – не зовсім коректна», – сказав перший віце-прем'єр. На технічному рівні відносини України і ЄС просуваються в трьох напрямках – укладення угоди про асоціацію, запровадження безвізового режиму та зони вільної торгівлі.

Сьогодні у відносинах між Україною та Європою на перше місце виходить політичний аспект. «Цей аспект з'явився не непередбачувано, але це питання стоїть настільки гостро, що перешкоджає всім іншим нашим спробам бути ближче до ЄС», – сказав В. Хорошковський. Разом з тим, він висловив подяку європейським партнерам України: «Нам нелегко, але ми вдячні колегам з Євросоюзу. Адже якщо ми вирішимо ці питання, нам буде легше працювати в рамках ЄС».

При цьому перший віце-прем'єр-міністр підкреслив, що відносини України з Митним союзом – це не питання стратегічного вибору, а питання вибудову-

вання ефективних і взаємовигідних відносин з найближчими сусідами. «Хто не хоче жити в мирі з сусідами? З одного боку, Росія, з іншого – ЄС. Але це не питання геополітичного або геостратегічного вибору. Щоб не було сумнівів, куди рухатися, треба слухати населення, більшість якого підтримує рух до ЄС. Тому український політик, який вирішить протиставити себе цьому вибору, не зможе довго й ефективно існувати на політичній арені», – зазначив В. Хорошковський.

Підбиваючи підсумки ІХ Ялтинської європейської стратегії, більшість оглядачів погоджуються з тим, що форум був використаний українською стороною як можливість продемонструвати актуальність задекларованого європейського вектору розвитку України і шанс забезпечити діалог з персонами, які мають вплив у європейській політиці.

Про те, що ялтинська зустріч – хороша нагода налагодити відносини з Євросоюзом, говорив директор Київського центру політичних досліджень і конфліктології М. Погребинський. «Протягом усіх трьох днів в українських політиків буде колосальна можливість налагодити з ними діалог. І приїзд таких знакових особистостей ще раз доводить, що Україна не ізольована від Європи. Якби комусь не подобалася політика, яку проводить влада, люди такого високого рангу просто б не приїхали», – сказав політолог.

Що стосується західних політиків, то трибуна YES була використана ними не так для пошуків шляхів подальшого розвитку глобалізованого світу і виходу з кризи, а як можливість додаткового впливу на керівництво України.

У ряді ЗМІ звертається увага на те, що деякі європейські політики використали Ялтинський саміт для того, щоб в черговий раз нагадати Президенту України про вибірковість правосуддя і несправедливий суд над Ю. Тимошенко і Ю. Луценком. Зокрема, 15 вересня під час зустрічі «Ялтинської європейської стратегії» (YES) віце-президент ЄНП М. Давід заявив, що всупереч заявам Президента В. Януковича досі з Кримінально-процесуального кодексу України не вилучені норми, за якими, власне, і засуджена Ю. Тимошенко. М. Давід наголосив, що в політичній умотивованості процесу над Ю. Тимошенко ніхто в Європі не сумнівається.

У свою чергу міністр закордонних справ Швеції К. Більдт під час дискусії заявив, що він не зміг отримати дозволу на побачення з Ю. Тимошенко.

Модератор дискусії, екс-президент Польщі О. Квасневський поцікавився, якою є європейська стратегія Президента В. Януковича і що він збирається робити, аби вирішити проблему вибіркового судочинства та ув'язнення лідерів опозиції?

В. Янукович від відповіді ухилився, заявивши лишень, що «шлях реформ це – непростий шлях, але ми його долали і будемо долати». А на уточнююче запитання А. Квасневського – яка все-таки його президентська стратегія? – почав перелічувати назви ухвалених кодексів: Податкового, Бюджетного, Кримінально-процесуального. «Продовжувати?» – запитав В. Янукович і далі

став говорити про стабільність гривні. «Сьогодні стабільна гривня. Інфляція сьогодні відсутня. Є невелика дефляція», – заявив В. Янукович.

А. Квасневський подякував Президенту за виступ і додав: «Після вашого виступу я зрозумів, що для всіх країн, не тільки для України, є дві проблеми – це скорочення бюджетного дефіциту і дефіциту демократії».

«В. Янукович так і не відповів, що збирається робити. Взагалі його промова справила на багатьох іноземних учасників, з якими я говорив, дуже гнітюче враження», – сказав «Голосу Америки» один з учасників форуму, професор політології Києво-Могилянської академії О. Гарань.

«Надзвичайно жорсткою» назвав політолог критику, що прозвучала на відкритті саміту з вуст Єврокомісара Ш. Фюле, який наголосив: поки питання з ув'язненими опозиціонерами не вирішиться, угоду з ЄС підписано не буде. Адже ідеться про європейські цінності, і тут компроміс неможливий.

«Це була дуже жорстка промова, яка на контрасті з промовою міністра закордонних справ К. Грищенка виглядала особливо різко», – ділиться враженнями учасник Ялтинського саміту О. Гарань.

Ще більш різким, за словами експерта, був виступ колишнього Держсекретаря США К. Райс, яка наголосила на нестабільності авторитарних режимів і революції як альтернативі демократизації.

Екс-держсекретар США також відверто продемонструвала своє ставлення до В. Януковича, коли, як свого часу канцлер А. Меркель, проігнорувала його присутність: після закінчення конференції К. Райс підійшла до прем'єр-міністра Туреччини Р. Ердогана, поряд з яким стояв В. Янукович, однак американська гостя не глянула на нього і не привіталась, не подала руки. Оглядачі також звернули увагу на те, що К. Райс не схотіла також фотографуватися разом з В. Януковичем: коли робили спільне фото, вона не прийшла. Відтак на фотографії український Президент стоїть поруч з турецьким прем'єром Ердоганом і зятем екс-президента Кучми В. Пінчуком, який і є організатором цього щорічного саміту в Ялті.

Раніше у Ялті голова Єврокомісії Ж. М. Баррозу наголосив, що ЄС поки не бачить умов для підписання угоди про асоціацію Україна-ЄС. «Ми досі не бачимо тих політичних умов, щоб зробити наступний крок для підписання угоди. Нинішня поляризована атмосфера в українській політиці не сприяє підписанню цієї угоди», – заявив Ж. М. Баррозу.

Утім, на думку політологів, навряд чи результати саміту матимуть відчутні наслідки для європейської політики і вплив на українські реалії. Досить скептично ставиться до форуму політолог Д. Видрін, який неодноразово брав у ньому участь. На його думку, «цей саміт перестав бути інструментом пошуку якихось адекватних сценаріїв подолання глобальних викликів».

«Із часом цей форум перетворився на ритуально-формальні збори, де почали представляти високі титули, а не цікаві експертні пропозиції. Ставлять питання, на які насправді не шукають відповідей», – вважає політолог. Він до-

дає, що є багато нагальних питань, на які в Україні навіть не намагаються шукати відповідей.

На думку політолога В. Фесенка, більш результативним для України стало спілкування українських високопосадовців з турецьким прем'єром Р. Ердоганом. «Ялтинська зустріч стала традиційним майданчиком для переговорів на високому рівні. Приїзд прем'єра Туреччини багато про що говорить. Багато в чому Р. Ердоган впливає на політику Кримського регіону. Я маю на увазі тісні торговельно-економічні відносини. Не варто забувати й про співпрацю в енергетичній сфері. Росія так і не змогла отримати згоду турецької сторони на прокладення «Південного потоку» через Босфор. А майбутньому українському LNG-терміналу з прийому скрапленого газу підтримка турецької сторони не завадить», – припускає В. Фесенко.

Отже, черговий форум YES довів збереження кризових тенденцій як в економічній сфері, так і в сфері відносин України з ЄС. Водночас він продемонстрував здатність усіх сторін до діалогу і став майданчиком для обговорення оптимальних шляхів подолання означених кризових явищ. З огляду на це, доречними є висловлювання засновника і члена правління Ялтинської європейської стратегії, українського бізнесмена і громадського діяча В. Пінчука про те, що кризи дають змогу кожній країні провести необхідні реформи і в кінцевому рахунку обігнати решту в глобальних перегонах.

«Всі країни залучені до глобальних переговорів і рухаються все швидше і швидше. Піт-стопи дозволяють їм змінитися – для того, щоб рухатися з прискоренням», – зазначив В. Пінчук.

За його словами, ті, хто були занадто повільними, можуть покращити своє місце в гонці. «Одні ставлять нові колеса, заправляються і – обганяють інших. Інші втрачають надто багато часу – і залишаються далеко позаду. Давайте використовувати кризу як піт-стоп для того, щоб після неї рухатися швидше», – наголосив В. Пінчук, висловивши сподівання на те, що Ялтинська щорічна зустріч стане своєрідним «інтелектуальним піт-стопом, який дасть нову енергію і нові ідеї» (*Матеріал підготовлений з використанням інформації ресурсів: офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2012. – 14.09; Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2012. – 15.09; BBC ([www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2012/09/120914_press_review_oz.shtml#a](http://www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2012/09/120914_press_review_oz.shtml#)). – 2012. – 14.09; Факти ICTV (<http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1457507>). – 2012. – 11.09; Ялтинська європейська стратегія (<http://yes-ukraine.org/ua/news/es-ne-zakryvaet-dveri-pered-ukrainoy-no-zhdet-cto-ona-opredelitsya-so-svoimi-tsennostyami-havjer-solana>). – 2012. – 15.09; Ялтинська європейська стратегія (<http://yes-ukraine.org/ua/news/u-yevropinetaye-maybutnogo-bez-aziyi-a-u-aziyi-bez-yevropi-mani-shankar-ayar>). – 2012. – 15.09; Ялтинська європейська стратегія (yes-ukraine.org). – 2012. – 15.09; Ялтинська європейська стратегія (<http://yes-ukraine.org/ua/news/resheniya-v-energeticheskoy-sfere-dolzheny-v-ravnoy-stepeni-uchityvat-ekologicheskie-i-ekonomicheskie>*

factory-mattias-biksel). – 2012. – 15.09; *Radio Svoboda* (www.radiosvoboda.org/content/article/24708057.html). – 2012. – 14.09; *Newsru.ua* (newsru.ua/press/14sep2012/ialta.html). – 2012. – 14.09).

С. Горвая, соб. кор. СІАЗ

Украинско-турецкие отношения: перспективы благоприятные

На сегодняшний день, исходя из информации СМИ, украинско-турецкие отношения входят в фазу довольно активного развития. Об этом, в частности, свидетельствуют результаты состоявшегося на минувшей неделе визита в Украину премьер-министра Турции Р. Т. Эрдогана. Как подчеркнул Р. Т. Эрдоган во время форума «Ялтинская европейская стратегия» (YES) в Крыму, Турция рассчитывает на углубление сотрудничества с Украиной. «Мы в дальнейшем направлены на тесное сотрудничество со странами нашего региона, особенно с Украиной. Мы должны углубить наше сотрудничество, мы имеем общую историю и близость культур... Мы надеемся на взаимность с украинской стороны», – отметил премьер-министра Турции (<http://podrobnosti.ua/power/2012/09/14/858094.html>, 14.09.2012). Р. Т. Эрдоган поблагодарил Президента В. Януковича и украинский народ за дружеские отношения между странами и отметил, что Ялтинская конференция является хорошей площадкой для обсуждения мировых проблем между лидерами стран и показывает основные тенденции в мире.

Он подчеркнул, что важными глобальными вопросами являются ликвидация последствий мирового экономического кризиса, терроризма, продовольственная безопасность и поставки питьевой воды, проблемы окружающей среды, борьба людей против диктатуры власти.

Со своей стороны Президент Украины В. Янукович во время Второго заседания украинско-турецкого Стратегического совета высокого уровня заявил: «Мы готовы к углублению сотрудничества в направлении совместной разведки и добычи энергоносителей, развития транспортной инфраструктуры».

В. Янукович отметил «интенсивный диалог», который проходит сейчас между Украиной и Турцией в энергетической сфере, в частности, регулярные контакты между профильными министерствами. «Подчеркну также нашу заинтересованность в присоединении к реализации проекта Трансанатолийского газопровода – мы этот вопрос с господином премьер-министром обсудили», – добавил Президент.

В свою очередь премьер-министр Турецкой Республики Р. Т. Эрдоган также назвал чрезвычайно актуальным развитие сотрудничества Украины и Тур-

ции в энергетической сфере. «Это важное поле для сотрудничества, которое даст глубину нашим отношениям», – сказал он (<http://minprom.ua/news/103671.html>, 13.09.2012).

В дальнейшем, отметил глава правительства Турции, это взаимодействие может реализоваться в проектах по транспортировке электроэнергии, строительству на территории Турции подземных газохранилищ и совместной добычи углеводородов. «Мы знаем, что вопросы энергетики носят для Украины серьезный характер, поэтому хотим развивать двусторонние отношения в области энергетики», – подчеркнул Р. Т. Эрдоган.

По данным источников DT.UA, именно проектирование и строительство украинскими специалистами подземных хранилищ газа на территории Турции было одним из основных вопросов повестки дня заседания с участием Президента В. Януковича и премьер-министра Турции Р. Т. Эрдогана.

Напомним, что именно Украина предоставила Турции дополнительный объем газа в наиболее холодный период в начале 2012 г.

Как отмечает издание, «нюанс в том, что в Турецкой Республике расположены два LNG-терминала, и их можно использовать для кратковременного хранения газа. Один из терминалов контролирует правительство через компанию Botash (мощность около 4,2 млрд куб. м), второй принадлежит частной компании (почти 5,8 млрд)».

Премьер Турции пообещал, что турецкая сторона ежемесячно будет пропускать через проливы Босфор и Дарданеллы восемь LNG-танкеров для Украины.

Как уточнил председатель Координационного совета нацпроекта LNG-терминал В. Демьянюк, стандартная вместимость одного танкера, на которые ориентировано ТЕО LNG-терминала в порту «Южный» (Одесская область), – 150 тыс. т сжиженного газа. Восемью танкерами ежемесячно для будущего украинского LNG-терминала будет вполне достаточно, чтобы загрузить его на полную мощность. LNG-терминал в «Южном» рассчитан на ежегодное принятие 10 млрд куб. м сжиженного газа.

Следует напомнить, что ранее турецкая сторона предложила Украине участвовать в строительстве Трансанатолийского газопровода (TANAP)¹.

Кроме того, Украина изучает возможность поставки природного газа из Турции.

---

¹ Справка: 26 июня 2012 г. Азербайджан и Турция подписали межправительственное соглашение о реализации проекта Трансанатолийского газопровода (TANAP). В декабре прошлого года Азербайджан и Турция подписали меморандум о взаимопонимании по созданию консорциума, который будет строить газопровод для поставки газа с месторождения «Шах Дениз» в Европу через территорию Турции. В настоящее время 20-процентная доля в TANAP принадлежит турецкой BOTAS, а SOCAR (Госнефтекомпания Азербайджана) – 80 %. Первоначальная пропускная способность трубопровода, как ожидается, составит 16 млрд куб.м в год. Около 6 млрд куб. м будут поставляться в Турцию, а остальное – в Европу.

По информации СМИ, на пресс-конференции по итогам визита премьера Турции в Украину Президент В. Янукович заявил, что Украина и Турция собираются ввести режим ЗСТ до конца нынешнего года. «Мы отдельно обсудили вопрос о ЗСТ Украины и Турции. Правительственные делегации работают над тем, чтобы максимально учесть экономические интересы обеих стран в этом процессе... С 1 августа заработал безвизовый режим наших стран. Это расширение возможностей свободного передвижения наших граждан будет содействовать усилению деловой активности и увеличит поток туристов», – сказал он (<http://www.rosbalt.ru/ukraina/2012/09/13/1033987.html>, 13.09.2012).

В свою очередь премьер Турции Р. Т. Эрдоган заявил, что «соглашение о ЗСТ также будет очень важным элементом в наших торговых отношениях. Мы планируем, что соглашение будет подписано до конца текущего года. Наши министры экономики работают над ним».

По его словам, товарооборот Украины и Турции до 2015 г. должен составить 20 млрд долл.

Также во время встречи с премьер-министром Турецкой Республики Р. Т. Эрдоганом Президент В. Янукович заявил, что Украина и Турция имеют хорошие перспективы двустороннего сотрудничества в космической отрасли, где могут быть эффективно объединены значительные научно-производственные мощности Украины и амбициозные планы Турции по созданию собственного аэрокосмического комплекса. «Мы также ждем конкретных предложений сотрудничества в сфере оборонно-промышленного комплекса», – добавил он (<http://ura-inform.com/ru/economics/2012/09/13/ukraina-i-turtsija-mogut-uspeshno-sotrudnichat-v-kosmicheskoy-otrasli-prezident>, 13.09.2012).

Следует также отметить, что с целью реализации положений соглашения между Кабинетом Министров Украины и правительством Турецкой Республики об организации прямого международного железнодорожно-паромного сообщения между Украиной и Турцией от 25.01.2011 в рамках Второго заседания Стратегического совета высокого уровня между Украиной и Турецкой Республикой 13 сентября в Киеве состоялось подписание Правил урегулирования условий перевозок грузов и эксплуатации грузовых вагонов.

Документ подписали: от Украины – и. о. министра инфраструктуры Украины К. Ефименко, от Турции – министр транспорта Турецкой Республики Б. Ылдырым.

Подписание указанных правил позволит завершить формирование правовой базы для урегулирования вопросов выполнения прямого международного грузового железнодорожно-паромного сообщения между Украиной и Турцией.

Применение правил паромного сообщения обеспечит надежный правовой механизм по урегулированию вопросов выполнения железнодорожно-паромных перевозок по территориям Украины и Турции, в частности, позволит всем перевозчикам использовать транзитный потенциал обеих стран как в связях

между странами Европы и Азии (перевозки по направлениям Восток-Запад), так и по направлению Черное море – Балтийское море.

К. Ефименко отметил, что поскольку Украина и Турецкая Республика находятся на пересечении грузопотоков, следующих из Европы в Азию и обратно, одной из главных задач, стоящих перед транспортными ведомствами, является создание максимально благоприятных условий для пропуска грузов и устранения искусственных барьеров, препятствующих росту товарооборота между нашими странами.

По его словам, наибольшие перспективы развития имеет развитие железнодорожно-паромного сообщения между Украиной и Турцией. «Сегодня нашими министерствами ведется активная работа по поиску альтернативных маршрутов перевозок грузов, включая перспективы использования перевозок несколькими видами транспорта (железнодорожно-паромный, комбинированный)», – сказал К. Ефименко (<http://elvisti.com/node/116453>, 14.09.2012). «Надеюсь, что наши совместные усилия позволят увеличить не только объемы перевозок, но и будут способствовать развитию торгово-экономического сотрудничества между двумя странами», – подчеркнул первый заместитель министра.

В рамках участия премьер-министра Турции во «Втором заседании украинско-турецкого Стратегического совета высокого уровня» председатель Государственной службы Украины по вопросам регуляторной политики и развития предпринимательства М. Бродский и председатель Организации развития и поддержки малого и среднего бизнеса Турецкой Республики М. Каплан подписали меморандум о сотрудничестве. «До намеченного визита премьера мы выступили с инициативой подписать такое соглашение. Получили поддержку Президента, и в течение двух недель текст меморандума совместно с турецкой стороной был отработан», – отметил М. Бродский (<http://elvisti.com/node/116474>, 14.09.2012).

Перед подписанием документа в Госпредпринимательства прошла встреча с главой Организации по вопросам развития и поддержки малого и среднего бизнеса М. Капланом. Турецкая сторона предложила свой план действий, рассчитанный на обмен опытом, обучение предпринимателей, встречи с представителями бизнеса обеих стран, поддержку экспортного потенциала, совместное участие в мероприятиях под эгидой ЕС.

Со своей стороны М. Бродский выразил готовность увеличить масштабы сотрудничества. По словам председателя службы, прежде всего, в Госпредпринимательства будет отработан общий план с конкретными сроками. По его мнению, результатом должно быть расширение предпринимательства, поскольку – это новые рынки, новые возможности, в том числе, положительный опыт других стран.

«Так совпало, что Турция стала первой страной, с которой Госпредпринимательство подписало подобное соглашение. Работаем в этом направлении дальше», – отмечает М. Бродский.

Еще одним шагом в направлении сближения двух стран стало озвученное Р. Т. Эрдоганом намерение Турции поддерживать кандидатуру Украины на временное членство в Совете безопасности Организации Объединенных Наций. «Безусловно, мы будем поддерживать кандидатуру Украины на временное членство в Совете безопасности ООН 2016–2017 гг.», – заявил премьер-министр Турции.

При этом он выразил уверенность, что Украина поддержит кандидатуру Турции на временное членство в Совбезе ООН в 2015–2016 гг. (<http://podrobnosti.ua/power/2012/09/13/857921.html>, 13.09.2012).

Как отметил политолог В. Фесенко, комментируя визит Р. Т. Эрдогана в Украину, «приезд премьера Турции о многом говорит. Во многом Р. Т. Эрдоган влияет на политику Крымского региона. Я имею в виду тесные торгово-экономические отношения. Не стоит забывать и о сотрудничестве в энергетической сфере. Россия так и не смогла получить согласие турецкой стороны на прокладку “Южного потока” через Босфор. А будущему украинскому LNG-терминалу по приему сжиженного газа поддержка турецкой стороны не помешает».

В целом, по мнению экспертов, сегодняшний уровень украинско-турецких отношений – пример конструктивного взаимовыгодного регионального сотрудничества, открывающий перед обеими странами перспективы преодоления негативных кризисных тенденций и укрепления экономической основы государств.

Ю. Якименко, мл. науч. сотр.

Политтехнологические аспекты парламентской избирательной кампании 2012 года в Украине

Прогнозы относительно хода и результатов назначенных на октябрь 2012 г. парламентских выборов сегодня очень противоречивы. Учитывая, что согласно принятому 17 ноября 2011 г. закону выборы пройдут по смешанной пропорционально-мажоритарной системе (законом также повышен проходной барьер для партий до 5 % и запрещено участие блоков партий), часть политиков и экспертов прогнозируют сохранение устойчивого провластного большинства в новом составе Верховной Рады и даже говорят о получении Партией регионов и ее союзниками конституционного большинства в парламенте. В то же время представители основных оппозиционных сил все чаще заявляют, что большинство мест в новом составе парламента может завоевать оппозиция, и указывают на значительное снижение рейтингов Партии регионов, что

означает значительное ухудшение возможностей для кандидатов-мажоритарщиков от партии власти, особенно в тех регионах, где ПР не доминировала и ранее. Многие обозреватели высказывают также мнение, что в сегодняшних реалиях, когда большинство населения не доверяет ни власти, ни оппозиции, победителями выборов в большинстве одномандатных территориальных округов могут стать кандидаты-самовыдвиженцы или кандидаты от малоизвестных партий, не ассоциирующихся ни с властью, ни с оппозицией.

Общим же местом в прогнозах относительно хода избирательной кампании сегодня является утверждение, что парламентские выборы 2012 г. станут настоящим технологическим противостоянием между властью и оппозицией, в котором Партия регионов будет пытаться всеми доступными средствами повлиять на ход избирательного процесса для одержания победы в большинстве мажоритарных округов. При этом, по мнению некоторых экспертов, вряд ли украинский избиратель, в качестве объекта применения политтехнологий, столкнется в этом процессе с чем то принципиально новым, отличным от привычных пропагандистских форм, «черного» PR и попыток подкупа. Тем не менее десятилетнее отсутствие опыта проведения мажоритарных кампаний вместе с измененным избирательным законодательством может внести некоторые коррективы в сегодняшние прогнозы.

Приходится также принимать в расчет пристальное международное внимание, привлеченное к сложному ходу украинского политического процесса, в котором предстоящие выборы несомненно станут важным этапом.

Как заявил председатель Комитета избирателей Украины А. Черненко, представители ОБСЕ, Советы Европы, аккредитованные в Украине европейские дипломаты называют парламентские выборы-2012 последним тестом для Украины. В Европе считают, что если будущие выборы не будут честными и демократическими, Украину может ожидать как введение неких «санкций международного характера», так и просто «забвение в мире». Поэтому, по убеждению председателя КИУ, честность и демократичность выборов – вопрос не только выигрыша или проигрыша того или иного кандидата от той или иной политической силы – это вопрос дальнейших политических и экономических перспектив страны.

В то же время у обозревателей не вызывает особого удивления тот факт, что сегодня количество украинцев, ожидающих увеличения фальсификаций на выборах, почти вдвое превышает число оптимистов, верящих в улучшение ситуации. Так, по данным соцопроса, проведенного донецкой компанией Research & Branding Group с 22 марта по 1 апреля 2012 г., две трети (66 %) жителей Украины считают, что предстоящие в октябре парламентские выборы будут скорее всего нечестными, тогда как противоположной точки зрения придерживается каждый пятый опрошенный (18 %). О том же свидетельствуют данные соцопроса, проведенного Фондом «Демократические инициативы» им. И. Кучерива и фирмой «Юкрейниан социолоджи сервис» в декабре 2011 г.

Президент Украины В. Янукович отмечает необходимость обеспечения равных условий для представителей всех политических сил во время парламентских выборов. «Во время избирательной кампании мы должны как представители власти создать равные условия для всех представителей политических партий. Чтобы не было нареканий, что используется административный ресурс и есть поддержка той или иной политической партии», – подчеркнул он в ходе встречи с кандидатами на должности председателей районных государственных администраций. Он отметил, что от результата парламентских выборов будет зависеть, как страна будет жить дальше. «Если нам удастся сохранить стабильность и в дальнейшем, правительство, парламент и Президент будут работать в единой цепи – у нас будет успех», – заявил Президент, подчеркнув, что «прозрачные, демократические выборы – это всегда лицо и ответственность не только политических партий, но и власти».

В свою очередь Премьер-министр Украины Н. Азаров призвал оппозицию не спекулировать на теме фальсификаций. По его словам, в 2012 г. власть обеспечит демократический и прозрачный парламентский избирательный процесс в Украине, несмотря не все попытки обвинить ее в нечестности и спекуляциях. «Обществу навязывается миф, что на будущих выборах в Верховную Раду могут быть фальсификации. Чтобы опровергнуть это, мы организовали избирательный процесс прозрачно, демократически, чтобы ни у кого из иностранных и украинских наблюдателей не было даже тени сомнения в результатах выборов», – отметил он.

Первый вице-премьер-министр Украины В. Хорошковский, вслед за Президентом и Премьером подчеркивая, что власть заинтересована в проведении честных и демократических выборов, сообщил, что Министерство иностранных дел уже пригласило на выборы иностранных наблюдателей, и положительно оценил тот факт, что они будут находиться в Украине не только в день голосования, но будут наблюдать и за процессом подготовки к выборам. В то же время министр заблаговременно указал на сложности, которые могут возникнуть во время выборов в мажоритарных округах. «Вопрос в том, что на сегодняшний день кампания будет проведена в двух абсолютно разных плоскостях: общенациональной и мажоритарной. Относительно общенациональной программы, я убежден, что совместными усилиями мы достигнем признания, и справедливости, и демократичности», – заявил В. Хорошковский, уточнив, что относительно мажоритарных округов он гарантий дать не может. «Здесь есть вопрос – будут останавливать незаконные действия – будет это восприниматься как давление. Не будут останавливать – также будет восприниматься как давление», – считает министр.

Проблема проведения выборов в одномандатных округах сегодня хорошо осознается как экспертами, так и представителями обоих противоборствующих политических лагерей. Мнения же насчет способов ее решения зачастую сильно отличаются.

Как заявляет директор Агентства моделирования ситуаций политтехнолог В. Бала, пока четкого видения как проводить мажоритарные выборы у участников избирательной кампании нет. «Последние выборы по мажоритарной системе проходили аж 10 лет назад. Это означает, что сегодня фактически никто не знает, как проводить кампанию в округах. Довольно мало есть людей с опытом, которые работали непосредственно в штабах на выборах-2002. Большинство коллег-политтехнологов в те времена в лучшем случае учились в институтах или школах», – заявляет эксперт. Поэтому, по его мнению, «технологии будут предлагать кандидатам настоящий «винегрет», разнообразные эксперименты». По словам главы КИУ А. Черненко, на каждом из 225 избирательных округов будет по два-три кандидата, готовых потратить на кампанию 4–5 млн долл.: «Получается 700 человек, которым потенциально нужны политтехнологи. Работа достанется и хорошим, и плохим. Кому-то из кандидатов “впарят” и иностранных специалистов».

Но главная проблема, с которой столкнутся кандидаты, – отсутствие доверия населения. В этом смысле в более выигрышном положении окажутся новые люди, не принимавшие ранее участия в избирательных гонках. «Люди в округах соскучились по “мажоритарке” и по “близким” политикам. И людям хочется о многом спросить у политиков, “тестировать” их. Поэтому главная технология мажоритарных выборов-2012 – “идите к людям и говорите с ними”. Причем варианты – согнали в зал для агитации рабочих с завода – уже не пройдут. Это приносит только негатив. Идти придется в квартиры, в села, во дворы. Придется пить чай с избирателями и разговаривать на лестничных клетках. Именно это и будет наиболее эффективной технологией», – заявляет политтехнолог С. Гайдай.

Эксперты также уверены, что широкое распространение накануне выборов получит задача избирателям продуктовых пайков и другие формы «задабривания» электората вплоть до скупки голосов непосредственно за деньги. «Ведь это самый простой способ, во-первых, «раздерибанить» деньги в штабе, и, во-вторых, достучаться до каждого избирателя. Но наши политики еще не поняли, что этот способ хотя и дешевый, но дает самую малую гарантию победы. Думаю, что ажиотаж уменьшился: люди начинают понимать, что можно взять взятку и при этом проголосовать, как заблагорассудится. Поэтому “налево” будут использовать, и на исход выборов вряд ли она сильно повлияет», – говорит президент группы SA Political Communications специалист по рекламе А. Биденко. Таким образом, подчеркивают специалисты, повторить «феномен Л. Черновецкого» в ходе будущих выборов вряд ли кому-то удастся, однако определенную роль «гречка» может сыграть. «Где-то на нее не будут совсем “вестись”, где не проголосуют вообще, когда увидят “гречку”. А кому-то из кандидатов такой подкуп поможет. Пенсионеры, студенты, городские интеллектуалы, средний класс – все по-разному реагируют на такие вещи», – отмечает С. Гайдай, подчеркивая, что «за гречку» могут активнее

голосовать в менее политизированных областях – Николаевской, Херсонской и др. «А где-то во Львове или Ивано-Франковске вряд ли будут продавать свои голоса», – считает эксперт.

Как свидетельствуют данные соцопроса, проведенного Центром Разумкова совместно с Фондом «Демократические инициативы» им. И. Кучерива с 30 марта по 4 апреля 2012 г., к подкупу на выборах позитивно относится каждый десятый украинец (10,6 %). При этом подкуп однозначно осуждают, поскольку «нельзя продавать свой голос», 56,1 % украинцев. Еще 26,8 % выбрали вариант ответа «Вообще отношусь отрицательно, но с пониманием – всякие бывают у людей ситуации». Только 4 % украинцев согласились проголосовать за кандидата, который раздает в округе «помощь» – продуктовые наборы, лекарства и т. п. 32 % не против такой «помощи», но думают, что на их выбор это не повлияет, а более половины (51 %) и «помощь» не возьмут, и голосовать за таких кандидатов принципиально не будут.

Одной из важных тенденций избирательной кампании специалисты называют использование кандидатами для своей агитации социальных сетей, которые уже неоднократно показывали себя как очень эффективный инструмент политического влияния. Эксперты указывают, что Интернет сегодня – самый дешевый способ распространения агитационной информации, а социальные сети, особенно в мажоритарных округах, где ожидаются проблемы доступа к СМИ, действительно могут сыграть значительную роль. «На сегодня это уникальный ресурс для агитации, который пытаются освоить кандидаты, – заявляет политтехнолог С. Гайдай. – Мы уже сейчас видим: кто из политиков лично вышел в Интернет, от собственного имени ведет страницы в социальных сетях. За кого-то эту работу имитирует пресс-служба. И такое явление будет приобретать все большие масштабы». «Задачей политиков и их команд в Интернете является решение вопроса явки. Ее как раз можно повысить за счет людей, которые пользуются Интернетом, и это может существенно повлиять на конечный результат», – отмечает В. Бала. В то же время, некоторые специалисты выражают определенный скепсис относительно роли Интернета в предстоящей кампании. «На этих выборах большее влияние будет играть телевидение, “сарафанное” радио. Интернет здесь имеет небольшую нишу, – считает политолог Д. Богуш. – Украина – не Эстония, где выборы вообще состоялись в Интернете. И тем более – не США, где люди платят за кандидатов, а не наоборот. «”Феномен Обамы” нашим политикам пока не грозит». Как утверждает Д. Богуш, «на выборы в основном ходят пенсионеры. Тот, кто сидит в “Фейсбуке”, на выборы не ходит. Поэтому Интернет – это лишь площадка, где можно выпускать пар. Это больше тусовка для журналистов, элиты, политически и общественно активных людей. Но как только информация из социальных сетей попадает в СМИ, она начинает эффективно работать». Вместе с тем нужно учитывать, что социальные сети сегодня играют не только информационную, но и мобилизационную функцию, а большинство активных поль-

зователей сети настроены по отношению к власти достаточно критично. «Интернет-аудитория, особенно молодая, чувствует фальшь, ее очень трудно обмануть, – говорит глава КИУ А. Черненко. – Электорат того же “Фейсбука” национально-демократический, и по своей сути – оппозиционный».

Актуальной на предстоящих выборах темой традиционно станет вопрос геополитического выбора Украины, ее отношений с Западом и Россией. По мнению политолога В. Фесенко, если Украина и Россия в ближайшее время не достигнут договоренностей в «газовых» вопросах и не определятся в перспективах функционирования Таможенного союза, российская сторона может попытаться повлиять на ход избирательной кампании через вброс темы Евразийского союза. «Проблема геополитического выбора – ЕС или ЕврАзЭС – может стать актуальной на этих выборах. Оппозиция будет критиковать власть за провал европейской интеграции и одновременно будет себя представлять как носителя стратегии евроинтеграции (разве что за исключением “Свободы”). И вопрос в том, кто будет представлять пророссийские интересы? Прежде всего – коммунисты. Еще могут появиться такие пропагандисты Евразийского союза, как Медведчук и Табачник (если последнего освободите из правительства). Интрига заключается в том, как будет позиционировать себя Партия регионов, с чем они пойдут на выборы. Мне кажется, что, скорее всего, Партия регионов будет использовать все возможности мобилизации избирателей: опять пойдет в ход русский язык; если удастся улучшить отношения с Россией, может произойти ориентация на Евразийский союз», – заявляет политолог.

Таким образом, прогнозы относительно использования в ходе кампании «русских вопросов» пока не вполне определены. В то же время специалисты указывают на необходимость изучения российского опыта проведения избирательных кампаний. «Украинской власти стоит, если она хочет продлить свое пребывание у руля, поучиться у российских коллег технологичности. Что-то, а превращать угрозы в возможности руководство РФ умеет», – заявляет шеф-редактор LB.ua С. Кошкина. «Общество хотело перемен? Был предьявлен Прохоров, поразивший всех своим третьим – как некогда Тигипко – местом. Не потому, что он хороший, просто – новый», – отмечает журналист, подчеркивая, что после первого и второго митинга оппозиции в Москве, благодаря филигранному использованию властями соответствующих медиа-технологий, рейтинг В. Путина значительно возрос. «Федеральные каналы крутили картинку: митингующие в норке и с айпадами. Естественно, на рядовых россиян это действовало как на быка красная тряпка. Результат известен. Манипуляция ли это? Да, безусловно. Но ее технологичность, точность исполнения не могут не вызывать уважения», – говорит эксперт.

Еще одной особенностью кампании может стать размытая идентификация кандидатов, которые будут стараться особо не афишировать свою партийную принадлежность. «Все объясняется просто: у партии власти падает рейтинг. И многие кандидаты от Партии регионов баллотироваться от нее будут

стесняться, – прогнозирует политтехнолог Д. Богуш. – И это будет “черный” пиар – говорить за оппозиционного депутата, словно от Партии регионов». При этом на западе страны, где рейтинг ПР довольно низок, «скрытых» «регионалов» будет больше, чем в других регионах.

Естественно, в ходе выборов будут использоваться «грязные» технологии, компромат, «черный» PR. «На поле партийной конкуренции мы видим сплошной антагонизм, – говорит социолог И. Бекешкина. – Со стороны оппозиции: “какая гнусная власть – голосуйте за нас”. А со стороны власти: “хотите стабильности – голосуйте за нас”. Это будет поляризация, голосование “против”, а не “за”». «Мы увидим политико-идеологическое противопоставление, призванное максимально рассорить оппозиционные силы. Жителей востока будут пугать “Свободой” и реваншем национализма. Эта стратегия должна компенсировать разочарование части избирателей Партии регионов экономической политикой властей», – считает В. Фесенко.

При этом, поскольку провластные силы будут поддерживаться мощным админресурсом, оппозиционные кандидаты, чтобы быть услышанными избирателем, будут вынуждены действовать очень нестандартно. «Для кого-то таким путем станет активная агитация в Интернете и ориентация на молодежь – флэш-игры, социальные сети. Кто-то создаст “пирамиды” по принципу Черновецкого: искать активных людей, которые будут готовить агитаторов. Кто-то будет прибегать к провокационно-креативным решениям в стиле О. Ляшко», – прогнозирует рекламист А. Биденко.

Много внимания политики будут уделять символике своих партий, партийным цветам и т. д., поскольку, как подчеркивает А. Биденко, «участников гонки будет много, и цветная диверсификация – важный момент для идентификации». В то же время некоторые специалисты утверждают, что «политические» цвета сегодня утратили столь большое значение, которое имели в период оранжевой революции. Политолог В. Бала вообще считает роль политических цветов вторичной: «Я бы на месте политиков сейчас бы не очень переживал за цвета, а больше – за идеологию своей политической силы. «Мажоритарщикам» советовал бы идти к региональному патриотизму. Партиям – к общеукраинскому экономическому».

Эксперты также прогнозируют усиление фактора юмора на выборах. По мнению А. Биденко, он будет возрастать. «Мы своим клиентам, в частности, рекомендуем углублять юмористический подход – это и креативные наклейки на автомобили, личные вещи. То, что делает кандидатов индивидуальными», – сообщает рекламист. В то же время на этот счет существует и другое мнение. «С политиками юмор играет плохую вещь. Все понимают: можно неудачно пошутить и попасть в нехорошую ситуацию. Ведь политика – дело серьезное», – заявляет политтехнолог С. Гайдай.

Не склонны шутить и многие другие эксперты, прогнозирующие масштабные фальсификации на предстоящих выборах. «Нас ждут страшные выборы,

по жестокому сценарию. Это будут самые масштабные фальсификации и судебные разборки. «Регионалы» не хотят проигрывать, но других механизмов для победы не знают. Все оппозиционные кандидаты будут проверяться прокуратурой, налоговой, СБУ – любыми способами их будут снимать с выборов, судить. Теперь В. Януковичу уже не нужно доказывать Европе, что он демократический Президент – у нас остановились все евроинтеграционные процессы. Поэтому власти не имеет смысла показывать, какая она честная», – комментирует ситуацию политтехнолог Д. Богуш. По прогнозам эксперта, власть будет выставлять по десять технических кандидатов на каждом округе, чтобы «забить» комиссии своими людьми и не дать хода оппозиционным политикам.

Специалисты также обращают внимание на опыт недавних выборов мэра Обухова, где (помимо так называемой технологии «синих свитеров») на представителе ВО «Свобода» В. Воробце, исключенном из предвыборной гонки, властью была испытана новая форма борьбы с оппонентами (кандидатского статуса В. Воробец был лишен через суд). Новая технология снятия неудобных кандидатов с выборов (если к ней не будет проявлен надлежащий общественный интерес) может занять достойное место среди прочих технологий, отмечают СМИ. Главный же козырь партии власти сегодня – административный ресурс. Несмотря на падение рейтингов ПР, партия выиграла выборы в Обухове. Кроме того, на выборах председателей сельских и поселковых советов 18 марта в 57 территориальных общинах победу одержали 34 члена ПР, 20 – беспартийных и только четыре представителя других политических сил. Эксперты указывают, что власть умело работает с членами избиркомов, а оппозиция пока не может найти адекватных способов противодействия монополизации властью влияния на избирательные структуры.

В решении Центризбиркомом процедурных вопросов, касающихся проведения парламентских выборов (в частности, определения границ территориальных округов), оппоненты власти также усматривают применение не вполне честных технологий. Напомним, еще в начале февраля представители гражданского движения «Спільна справа» в рамках мониторинга подготовки к выборам 2012 г. обнаружили применение властями джеримендеринга – технологии определения границ избирательных округов таким образом, чтобы он искажал результаты волеизъявления. Лидер движения А. Данилюк сообщил тогда об уменьшении числа округов в Западной и Центральной Украине путем увеличения количества избирателей на одном избирательном округе и увеличении количества округов на Востоке Украины, где происходит обратный процесс. По словам А. Данилюка, таким образом Партия регионов рассчитывает получить больше избирательных округов, на которых потенциально их кандидаты будут иметь высокий уровень поддержки. Одной из форм нарушения избирательного законодательства он назвал также затягивание с обнародованием границ избирательных округов, поскольку это создает допол-

нительные преимущества провластным кандидатам, которым, очевидно, эти границы давно были известны.

Беспорядочной нарезку округов в Украине назвали и в Венецианской комиссии. По словам члена комиссии от Латвии А. Эндзинса, «отсутствие равных критериев порождает возможность нарушения равенства при создании округов». В то же время, по мнению А. Эндзинса, наличие Государственного реестра избирателей, который сегодня создается в Украине, является позитивным фактором и позволит избежать фальсификаций на парламентских выборах 2012 г. В этом вопросе с ним согласны и представители украинской оппозиции. Так, по мнению народного депутата от БЮТ С. Подгорного, благодаря существованию реестра можно будет контролировать количество избирателей в том или ином регионе страны. Еще одним плюсом существования Госреестра депутат считает невозможность давления на орган ведения реестра со стороны властей. «Орган ведения реестра не поддается постоянному давлению со стороны властей», – отмечает он.

Значительный общественный резонанс в контексте приближающихся выборов вызвало решение Конституционного Суда Украины о неконституционности нормы относительно закрепления заграничных избирательных участков за одномандатными округами в Киеве, которая предусмотрена ч. 2 ст. 22 Закона «О выборах народных депутатов». Это решение стало результатом рассмотрения представления, внесенного 59 депутатами из фракции Партии регионов. Позже КСУ обнародовал решение, согласно которому одно и то же лицо не может одновременно баллотироваться в общегосударственном многомандатном и одномандатном избирательных округах на выборах в Верховную Раду.

Представитель ПР Д. Шпенев заявил, что заведомо неконституционная норма о так называемом двойном баллотировании ставила под угрозу результаты предстоящих парламентских выборов. «В 1998 г. Конституционный Суд рассматривал вопрос о “двойном баллотировании” и признал такую возможность неконституционной. При подготовке нового закона о выборах наши коллеги из других фракций настаивали на том, чтобы включить эту норму вновь. Однако сейчас, как и в 1998 г., действует все та же редакция Конституции Украины. Таким образом, юридическая база не поменялась, и неудивительно, что КСУ вновь указал на неконституционность данной нормы закона. Давайте представим, что выборы прошли по неконституционному закону, и после выборов проигравшая сторона на этом основании требует признать выборы несостоявшимися. Мы не должны допустить такой возможности», – цитирует политика пресс-служба ПР.

Оппозиция очень критично восприняла эти инициативы. Раскритиковали это решение и ситуативные союзники ПР из Компартии. По словам лидера КПУ П. Симоненко, КСУ своим решением о признании неконституционной нормы о двойном баллотировании народных депутатов выполнил задание

крупного капитала. Он подчеркнул, что отрицательно относится к решению КСУ, поскольку оно будет иметь последствия как на уровне профессионального обеспечения работы парламента, так и на уровне партийной ответственности во время и после выборов. «Самовыдвижение давало возможность каждому реализовать свои права согласно Конституции Украины, а сегодняшнее решение – это всего лишь задание крупного капитала, чтобы на выборах главную роль играли именно деньги, а не политические программы и стратегии развития государства», – подчеркнул П. Симоненко.

В заявлении партии УДАР по этому поводу отмечается, что КСУ принял очередное решение в интересах Администрации Президента, которое создает условия для использования админресурса и фальсификаций. «Это создание основы для возможных манипуляций с голосованием украинцев, которые сегодня проживают за рубежом. В результате этого решения сотни тысяч граждан Украины, которые проживают за рубежом, будут лишены права избирать кандидатов по мажоритарным округам, и смогут голосовать только за партийные списки», – говорится в заявлении партии. В партии отмечают, что подобное решение КС искажает саму логику выборов. «Очевидно, что таким образом партия власти будет пытаться «скорректировать» волеизъявление киевского общества и искусственно дать дополнительные голоса нужным ей кандидатам», – сказано в заявлении.

Представитель «Батьківщини» Н. Томенко считает решение Конституционного Суда направленным на снижение шансов сильных оппозиционных политиков победить в мажоритарных округах. «Власть прекрасно понимает, что по партийным спискам она проиграет выборы, поэтому ключ для создания пропрезидентского большинства лежит в мажоритарных округах. Поэтому им нужно сделать все, чтобы в округах от оппозиции пошли кандидаты менее известные, менее харизматичные и менее популярные», – заявил политик.

В связи с решением Конституционного Суда о запрете одновременного баллотирования в народные депутаты от партии и в мажоритарном округе, оппозиция была вынуждена приостановить формирование единого списка кандидатов в мажоритарных округах. Лидер «Фронту змін» А. Яценюк уверен в том, что решение КСУ было принято по прямому указанию Президента В. Януковича и направлено исключительно против оппозиции. «Партия регионов осознает, что по этому закону она проиграет выборы в октябре. Поэтому она начала масштабную фальсификацию выборов через решение Конституционного Суда, которое позволяет Партии регионов получить дополнительные мандаты в подконтрольных ей округах», – сообщил он. «Таким образом, они выбили из-под ног возможность того, чтобы человек, который представляет оппозицию и который включен в партийный список, мог намного легче себя чувствовать на мажоритарном округе. Когда ты баллотируешься и по списку, и по мажоритарному округу, у тебя намного больше шансов получить статус народного депутата Украины», – заявил политик. Он также выразил убеждение, что оп-

позиция, несмотря на отмену некоторых норм закона, все равно договорится о баллотировании единых кандидатов в мажоритарных округах, наблюдателей и вообще победит на выборах. При этом он добавил, что сейчас оппозиции придется переформатировать весь свой список кандидатов-мажоритарщиков.

Напомним, оппозиционные силы пообещали согласовать единый список кандидатов в депутаты до начала мая. Как сообщил народный депутат от БЮТ С. Соболев, с 10 апреля в Комитете сопротивления диктатуре началась работа согласительной комиссии, которая определит персональный состав участников выборов от объединенной оппозиции. «Начинается работа согласительной комиссии всех представителей КОДа. Теперь мы определять будем, непосредственно, учитывая предварительный опрос, популярность человека, что он собой представляет в парламенте, как себя вел, не была ли эта личность никогда “тушкой”, какая у него политическая история», – заявил С. Соболев. По его словам, если какая-то партия решит идти на выборы отдельно без решения КОД, ее исключат из комитета, «чтобы не было возможности размывания голосов». «Именно это решение, на мой взгляд, будет во многом цементировать те партии, которые сегодня входят в КОД», – заявил С. Соболев.

Эксперты скептически расценивают эту инициативу. «Это мертворожденный проект. Договориться политики могут только тогда, когда цели выходят за рамки их личных корпоративных интересов. А сегодня вся оппозиция – это представители различных корпоративных групп с собственными интересами, не имеющими ничего общего с ожиданиями избирателей. И они имитируют на базе этих личных интересов процесс якобы достигнутых между собой договоренностей. Оппозиция даже не пояснила своим избирателям целей, ради которых идет объединение. И, судя по всему, не собирается этого делать. Я не исключаю, что удастся договориться в отдельных округах. Например, там, где силы власти и оппозиции равны. И в этом случае такое объединение существенно повысит шансы оппозиционного кандидата на успех. Но во многих округах наибольшую поддержку получают независимые кандидаты. И здесь объединение оппозиции просто не имеет смысла. Но стоит ли вообще говорить об этом, если сегодня кандидаты в депутаты сами выбирают партию, от которой пойдут на выборы, как в магазине», – комментирует ситуацию политолог С. Гайдай.

Еще одной характерной особенностью выборов эксперты называют большое число избирателей, не поддерживающих ни провластные, ни оппозиционные силы. По различным оценкам, их число может составлять около половины избирателей. Учитывая это, одним из основных факторов будущих выборов в парламент может стать рекордно низкая явка избирателей.

«Большинство “протывсихов” не пойдет на выборы, а это значит, что за них можно будет набросать бюллетеней, – считает социолог И. Бекешкина. –

И чем меньше будет явка, тем больше возможностей “нарисовать” голосов от имени тех, кто не пришел голосовать».

Помимо возможностей фальсификаций при низком уровне явки избирателей, большое количество не поддерживающих никаких политиков людей опередит и некоторые акценты в агитации кандидатов.

«Кандидат “против всех” сейчас является наиболее рейтинговым, – говорит политолог С. Гайдай. – К нему еще присоединяется категория “не приду на выборы”». И основные политические игроки значительно уступают популярностью этим двум «кандидатам». Поэтому, по мнению эксперта, многие кандидаты в депутаты на этих выборах будут эксплуатировать имидж «я – против всех» и агитировать за себя по принципу «меньшего зла».

Некоторые обозреватели прогнозируют, что специально под неподдерживающих никаких политиков избирателей накануне выборов будут популяризоваться множество технических кандидатов. Рекламист А. Биденко не исключает, что «даже появится какая-то анархическая партия, будут фигурировать и различные агрессивные, “пофигистски-хипистичные” партии и кандидаты. Этого еще не было, но, думаю, настало время для появления таких участников выборов. Все это будет делаться, чтобы хоть как-то вывести неопределенных из поля поддержки оппозиции».

Политолог В. Фесенко разделяет это мнение, утверждая, что «кандидаты стараются играть в “третью силу”». Особенно это будет распространено среди кандидатов-мажоритарщиков. Среди партий акцент на этом, в определенной степени, будет делать УДАР В. Кличко.

Наличие масштабного электорального вакуума свидетельствует о большом неудовлетворенном спросе на новый политический продукт, считает политолог С. Гайдай. «Избиратели не столько хотят видеть новых политиков во власти, сколько желают в принципе иметь другую власть, которая инициирует фундаментальные перемены. Ведь вся украинская политика всегда сводилась к решению собственных проблем самих политиков и связанных с ними корпоративных групп, что не имеет ничего общего с государственным развитием. В наших реалиях создавшийся электоральный вакуум может использовать в свою пользу власть. Ведь с меньшим количеством избирателей “договориться” всегда легче», – заявляет эксперт.

Возможная победа на выборах Партии регионов при использовании административного ресурса и различных технологических приемов может обернуться для нее вполне ожидаемыми проблемами. Легитимность победы правящей партии будет зависеть от того, насколько эффективно ее оппоненты смогут использовать возможную информацию о нарушениях в ходе подсчета голосов, разрыве между официальными результатами выборов и данными экзитполлов и т. д. Все это может послужить трансформации относительно пассивных сегодня протестных настроений граждан в активную политическую

фазу, что может привести к неконтролируемым последствиям и спровоцировать глубокий политический кризис.

«Если результаты парламентских выборов будут грубо фальсифицированы либо социальное положение населения ухудшится, то взрыв недовольства и политический кризис весьма вероятны. Чем все закончится, сказать не может никто», – заявляет политолог В. Фесенко, подчеркивая, что «революция – это такой феномен, который нельзя прогнозировать».

В то же время надо помнить, что в современных политических условиях, определенных Конституцией, парламентские выборы, меняя политическую структуру и руководство парламента, не ведут автоматически к изменениям в исполнительной власти. Поэтому выборы-2012 представляются пока только одним из промежуточных этапов общественной трансформации. Но от того, как именно они пройдут, может зависеть очень многое.

Партійна позиція

А. Потіха, наук. співроб.

ОО «Батьківщина» в умовах виборчої кампанії

Залишилося менше двох місяців до парламентських виборів. Різні політичні сили активізують свою діяльність і заявляють про значні досягнення. Якби вибори до Верховної Ради відбулися в середині серпня, 5-відсотковий бар'єр могли б здолати: Партія регіонів – 28,1 %, ОО «Батьківщина» – 25,6 %, партія УДАР В. Кличка – 11,5 % та Комуністична партія України – 8,2 %. Про це під час прес-конференції сказав директор соціологічної служби Центру ім. Разумкова А. Биченко.

Утім, представники об'єднаної опозиції заявляють, що їхня політсила виходить на перше місце в рейтингу учасників виборчої гонки. При цьому опозиціонери посилаються на результати соціологічних досліджень, проведених чотирма незалежними соціологічними компаніями: «ГФК Юкрейн», Соціологічною групою «Рейтинг», Центром соціальних і маркетингових досліджень «Соціс». За даними соціологів, відрив об'єднаної опозиції «Батьківщина» від найближчих суперників поки невеликий, тому політологи радять опозиціонерам не розслаблятися.

За «Батьківщину», за словами експертів, готові проголосувати 26,2 % тих українців, які мають намір узяти участь у виборах. Партія регіонів у цьому випадку зайняла б друге місце, набравши 24,6 % голосів виборців. Подолати

5-відсотковий бар'єр, за даними соціопитування, можуть ще дві партії. Слідом за лідерами з великим відривом ідуть партія УДАР В. Кличка (11,8 %) і Ком-партія (9,4 %).

Експерти зазначають, що «рейтинги» змінюються, але в окремих групах. Український електорат, починаючи з виборів Президента 2004 р., розділився на умовно біло-блакитну й помаранчеву частини. Ці дві частини приблизно однаково великі. Між ними перетікання електорату фактично не відбувається.

За словами експертів, якщо подивитися на коливання рейтингу, то можна побачити, що рейтинги Партії регіонів і КПУ пов'язані. Якщо збільшується рейтинг Партії регіонів, у комуністів він зменшується, і навпаки. Приблизно така ж ситуація і в протилежному таборі.

Цифри, обнародовані соціологами, підтверджують і політологи. «В об'єднаній опозиції є всі підстави сподіватися на перше місце за результатами парламентських виборів 2012 р. За владу за партійними списками голосують, як правило, менше. А все інше залежить від того, наскільки ефективно політсили проведуть свою передвиборну кампанію», – наголосив глава Агентства моделювання ситуацій В. Бала.

Значна частина політологів зазначає, що основна боротьба за голоси виборців розвернеться між двома політичними гігантами – Партією регіонів і об'єднаною опозицією «Батьківщина». На думку політтехнолога О. Медведева, це протистояння двох вітчизняних мегапартій: європейсько-української, оформленої в об'єднану опозицію під брендом «Батьківщина», і радянсько-російської Партії регіонів. «Треті сили» з обох боків вимушені грати ролі другого плану, тому що в міру загострення конфлікту мегапартій виборці будуть дедалі більше концентруватися навколо крупних партійних структур», – вважає він.

У стані об'єднаної опозиції результати досліджень, обнародовані соціологами, сприймають стримано. Адаже, на думку С. Соболева, одного з лідерів «Батьківщини», дані соціології примушують представників влади реально задуматися про можливі результати виборів. А це, як вважає С. Соболев, може дати привід для застосування адмінресурсу й інших механізмів, які дають можливість «продавити» потрібні результати.

Натомість А. Яценюк запевняє, що опозиція переможе на виборах. За його словами, опозиція своєю метою на виборах до Верховної Ради України ставить отримання понад 226 депутатських мандатів. «Завдання більше 226 – дуже складне. Але це наша мета», – заявив лідер об'єднаної опозиції А. Яценюк у Дніпропетровську на прес-конференції.

Він також вважає, що якщо в Україні вибори пройдуть демократично, то опозиція займе перше місце. «За всіма соціологічними дослідженнями опозиція перемагає Партію регіонів. І ми переможемо», – запевнив А. Яценюк.

Він також підтвердив, що до кінця вересня залежно від того, як кожен кандидат від опозиції себе зарекомендує, буде прийматися рішення про його

підтримку або підтримку кандидата-самовисуванця, який має більше шансів перемогти.

За його словами, допоможе вибрати кращого соціологічне опитування. «Ми повинні виграти ці вибори, у тому числі й на мажоритарних округах. Нам потрібен вигреш», – зазначив А. Яценюк.

Проте таку впевненість А. Яценюка поділяють не так багато політиків і експертів. Зокрема, спікер Верховної Ради В. Литвин прогнозує, що опозиція зменшить свою присутність у Верховній Раді після виборів. «З'явиться лише одна нова політсила УДАР», – зазначив він.

За його словами, наростять свою присутність «регіони», у тому числі за рахунок мажоритарників. «Опозиція зменшить свою присутність. Утім, це не означає, що ситуація у ВР буде комфортною», – наголосив він.

Подібну думку висловив народний депутат Т. Чорновіл. На його переконання, впевненість опозиції, що люди, незадоволені владою, віддадуть їй свої голоси, є її головною помилкою. «На сьогодні виборець розгублений і розчарований. Мені здається, величезна помилка опозиції вважати, що виборець, незадоволений владою, який проти влади, за них», – зазначив народний депутат.

За словами Т. Чорновола, багато українців розчаровані діями опозиції не менше, ніж влади. «Вони не врахували одного, що незадоволеність опозицією теж дуже висока, плюс розгубленість і розчарування, плюс висунення списків і висунення в округах. У моєму окрузі від одної партії, яка входить в опозиційний блок, іде вісім кандидатів, від іншої, яка теж входить в опозиційний список, здається, дев'ять кандидатів. І це в одному виборчому окрузі», – підкреслив політик.

У свою чергу експерти також зазначають, що результати соціологічного дослідження зовсім не привід для прихильників опозиції розслаблятися. Президент Аналітичного центру «Відкрита політика» І. Жданов радить опозиціонерам бути особливо уважними під час голосування в мажоритарних округах. «На округах адміністративний ресурс квітнудиме всім своїм буйним кольором. Там кандидати від Партії регіонів і місцеві органи самоврядування – це єдине ціле. Тому має і мати місце використання державних засобів для агітації за партію влади, коли якусь ямку на дорозі залатали або побудували школу, дитсадок за рахунок державного бюджету, а потім розказують, що це зробила Партія регіонів і треба за неї голосувати», – зазначає експерт.

У будь-якому випадку, на думку політологів, попереду напружена політична боротьба й жорстка виборча кампанія. Перемогти партію влади об'єднаній опозиції буде непросто. «Ці вибори дуже важливі, оскільки від них залежить, буде парламент ручним або все-таки стане перешкодою на шляху до посилення авторитарного режиму. Зрозуміло, що партія влади, не одержавши більшості, поставить завдання сформуванню такої більшості за рахунок мажоритарників, а програма максимум – навіть одержати конституційну більшість.

Відповідно, завдання опозиції полягає в тому, щоб цьому перешкодити», – вважає професор політології Києво-могилянської академії О. Гарань.

Тим часом громадськість закликає опозиційні сили за наслідками соціологічних опитувань і переговорів погоджувати єдиних кандидатів у народні депутати в самих конкурентних округах. З такою ініціативою, зокрема, до політиків звернувся президент Аналітичного центру «Відкрита політика» І. Жданов. «Ми пропонуємо таку громадську ініціативу: провести соціологічні дослідження в Києві і Київській області за допомогою тих соціологічних компаній, яким довіряє опозиція, і на підставі цієї інформації "Батьківщина" й УДАР могли б прийняти узгоджене рішення про похід на вибори єдиного кандидата», – зазначив І. Жданов.

На його думку, політична сила, кандидат якої за наслідками соціологічних опитувань матиме найнижчу підтримку серед виборців, повинна зняти такого кандидата на користь того, у кого рейтинг виявиться більш високим. «Я думаю, що ця ідея правильна. Таке опитування можна було б провести у вересні, а на початку жовтня провести з'їзди й зняти кандидатів, які є слабкими для перемоги», – вважає експерт.

У свою чергу директор Інституту масової інформації В. Сюмар зазначила, що парламентська виборча кампанія проходить з порушеннями, на які ніхто не звертає уваги. Зокрема, за її словами, ідеться про тотальний підкуп виборців і велику кількість замовлених матеріалів у ЗМІ. «Наша ініціатива не спрямована на підтримку опозиційних кандидатів. Ми говоримо про тих кандидатів, які демонструють інший рівень політичної культури. Тому що якщо опозиція почне вести кампанію так, як веде її влада, то вона програє», – вважає експерт.

Журналіст В. Кіпіані переконаний, що в багатьох округах опозиційні партії висунули непрохідних кандидатів. «Ця виборча кампанія – це передвісник катастрофи. Приблизно в 17 областях опозиція не візьме жодного мандата. Це значить, що перспектива формування провладної коаліції в 300 голосів повністю реальна, і в цьому значенні є винятковою ситуацією, коли Київ, зокрема, опозиційно налаштований до влади, не має достатньо якісних кандидатів, щоб протистояти цій владі», – зазначив В. Кіпіані.

За його словами, попередня домовленість між партіями «Батьківщина» і «Свобода» про узгодження своїх кандидатів у певних округах є позитивним чинником, проте це не вирішує загальної проблеми. «Це не завжди дає позитивний результат, тому що на сході, де практично немає шансів перемогти, все одно, хто представлятиме опозиційний сектор – "Свобода" або "Батьківщина", але в Києві, де є суспільний запит на нових людей, на якісні зміни, на непродажну політику, опозиція не запропонувала сильних кандидатів. Тому ми повинні запропонувати політикам вийти на новий рівень узгодження кандидатів», – зазначив В. Кіпіані.

Лідери ОО «Батьківщина» відреагували на такі зауваження і запевнили, що врахують громадську думку. Зокрема, у своїй заяві, оприлюдненій у кінці серпня, зазначається: «Об'єднана опозиція “Батьківщина” вважає, що сьогодні в нас немає права на конкуренцію між кандидатами, яка розпоршує голоси виборців з демократичного табору та сприяє перемозі провладних кандидатів. Ми вважаємо, що сьогодні нашим головним гаслом є “Жодного голосу Партії регіонів!”».

У заяві йдеться про те, що об'єднана опозиція «Батьківщина» підтримує згадану громадську ініціативу. «Ми готові до проведення праймеріз у кожному з мажоритарних округів Києва та Київської області, за результатами яких буде визначено найбільш рейтинговий кандидат, на користь якого повинні зняти свої кандидатури інші претенденти від демократичних сил», – мовиться в заяві.

У «Батьківщині» сподіваються, що партія УДАР та В. Кличко, який до цього неодноразово заявляв про необхідність проведення таких праймеріз, підтримають зазначену ініціативу громадських активістів.

Тим часом у регіонах відбувається узгодження дій між представниками «Батьківщини» та УДАРу. Як інформують ЗМІ, 29 серпня на сесії Полтавської обласної ради представники фракцій «Батьківщина» та «Фронт змін» оголосили про створення спільної міжфракційної групи «Батьківщина». Відповідну заяву озвучив керівник фракції «Батьківщина» у Полтавській обл. раді Д. Хрістов, якого було обрано керівником новоствореного об'єднання. «Після того як наші політичні сили об'єдналися на всеукраїнському рівні, стало питання про утворення відповідного об'єднання на місцевому рівні, і ми чекали сесії обласної ради, щоб юридично закріпити це рішення», – заявив на брифінгу керівник обласного штабу опозиції, голова фракції «Фронт змін» у Полтавській обласній раді В. Головка.

За його словами, сьогодні в обох партіях спільні цілі – захистити країну. «У нас єдина ідеологія – боротися проти антинародного режиму задля реальних змін у державі. І в нас єдиний союзник – український народ», – заявив В. Головка.

Як повідомив керівник міжфракційної групи «Батьківщина» Д. Хрістов, до спільного опозиційного об'єднання увійшли 16 представників фракції «Батьківщина» та вісім членів фракції «Фронт змін». «Ми єдиною командою будемо відстоювати і захищати інтереси полтавців», – зазначив Д. Хрістов.

Міжфракційною групою керуватиме координаційна рада, до якої увійшли представники від обох фракцій.

Подібна ситуація і на Волині. Депутатські фракції «Батьківщина» та «Фронт змін» у Луцькій міській раді створили міжфракційне об'єднання. До нього увійшло 27 депутатів. Відповідна заява була озвучена під час XXXI сесії міськради. Співголовами об'єднання обрали О. Пизу та Ю. Корольчука.

За словами представників опозиції, зростає вплив партії «Батьківщина» і на світовій арені. Як інформують ЗМІ, близькі до опозиції, опозиційна партія

«Батьківщина» набула асоційованого членства в Міжнародному демократичному союзі (МДС). Відповідне рішення було ухвалено під час засідання Виконавчого комітету МДС, яке відбулося нещодавно в м. Тампа (Флоріда, США).

Про це повідомив заступник голови партії «Батьківщина» Г. Немиря, який брав участь у Національному з'їзді Республіканської партії США, у рамках якого відбулося засідання МДС. Також під час засідання було прийнято Заяву по Україні, у якій засуджується згорання демократії в Україні.

Як відомо, МДС є впливовим світовим міжнародним об'єднанням, до лав якого входять понад 80 консервативних, християнсько-демократичних партій та інших партій-однодумців з понад 60 країн світу й регіональні союзи, зокрема Європейська народна партія. Засновниками МДС є тодішні прем'єр-міністр Великої Британії М. Тетчер, президент Франції Ж. Ширак, канцлер Німеччини Г. Коль та інші світові лідери.

Проте головне завдання опозиції на цьому етапі – заручитися підтримкою вітчизняних виборців. Тому представники об'єднаної опозиції активно працюють у регіонах країни. Як інформують ЗМІ, кандидати, що увійшли до першої двадцятки партійного списку «Батьківщини», об'їздили всю Україну, спілкуючись із громадянами не тільки в обласних центрах, але і в невеликих селах. Але більш масштабний десант опозиціонерів, що балотуються, запланований на вересень. За словами представників «Батьківщини», принцип роботи команди об'єднаної опозиції – «почути думку кожного громадянина: як у великому місті, так і у віддаленому куточку України». Менш ніж за місяць виборчої кампанії представники демократичного табору відвідали 264 населені пункти по всій країні. «Я багато їжджу по регіонах і усюди бачу одні й ті ж проблеми: немає робочих місць, завищені комунальні тарифи, низькі пенсії, у маленьких містах – відсутність доступної медицини, погані дороги. Після кожної зустрічі я відношу товсту пачку звернень, листів, прохань про допомогу», – зазначив глава партії «Громадянська позиція» А. Гриценко, який займає третє місце в партійному списку об'єднаної опозиції.

Він також зазначає, що найчастіше жителі невеликих міст скаржаться на судове свавілля. «Саме тому важливо провести жорстку люстрацію правоохоронних органів, судів, прокуратури. Ми плануємо цим зайнятися відразу після закінчення парламентських виборів», – заявив політик.

При цьому він повідомив, що людей турбує не тільки відсутність робочих місць, а й нещодавня так звана пенсійна реформа. Відповіді на питання громадян в опонентів влади є вже сьогодні.

За словами А. Гриценка, перш ніж примушувати людей працювати, потрібно створити достатню кількість робочих місць. «Що ж до механізмів нарахування пенсій, то ми пропонуємо інший підхід: встановити справедливий розмір соцвиплат залежно від стажу й умов роботи, а також відмінити всі ті величезні спецпенсії, які одержують вищі урядовці», – зазначив А. Гриценко.

Про соціальні проблеми на зустрічах із громадянами країни, що проживають у різних областях, говорить і народний депутат, кандидат від об'єднаної опозиції Л. Оробець. Саме про це вона повідомила журналістів. Вона підкреслила, що її візити в Рівненську, Закарпатську, Одеську й Житомирську області показують, що українці в глибинці якнайбільше стурбовані соціальними проблемами: відсутністю роботи, недофінансуванням потреб освіти й охорони здоров'я, безправ'ям у відносинах з місцевими урядовцями.

На думку Л. Оробець, якнайбільше люди підтримують пропозиції об'єднаної опозиції про зняття недоторканності з народних депутатів, суддів і глави держави, а також про встановлення максимального розміру пенсії в 10 тис. грн. Ще одна наболіла тема – це освіта. Особливо в сільській місцевості. «Тільки за останні два роки в селах по всій Україні було закрито три сотні навчальних закладів», – зазначила Л. Оробець.

На зустрічах із громадянами народний депутат розказує про розроблену опозицією нову модель розвитку освіти в Україні. «З одного боку, політика у сфері освіти не повинна упрощуватися без попереднього вивчення ситуації, з іншого – вона не повинна зводитися до економії коштів. У розробленій нами моделі істотно більш важливі цілі: упровадження нової якості освіти, забезпечення рівного доступу до нього для всіх учнів незалежно від місця їх мешкання», – підкреслила Л. Оробець.

Колишня глава Держкомпідприємництва О. Кужель, яка увійшла до виборчого списку «Батьківщини», приїжджаючи в регіони, як правило, концентрує увагу на вирішенні конкретних проблем виборців. Велика частина жителів одного із сіл у Миргородському районі вже два роки не може одержати державні акти на землю. З проханням вирішити питання вони і звернулися до кандидата від об'єднаної опозиції. Щоб уникнути повторення подібних ситуацій у майбутньому і вирішити вже існуючу проблему, за ініціативою «Батьківщини» в цьому селі вирішено відкрити консультаційний центр, що надає селянам правову допомогу та юридичний супровід у питаннях земельних відносин.

При цьому О. Кужель заявила, що опозиція докладе максимум зусиль, щоб не допустити безконтрольного продажу української землі. «Враховуючи прогнози Світового банку про дві основні загрози на подальші 10 років – дефіцит води і продовольства – безумством було б продавати землю. Ми пропонуємо передати державні землі сільськогосподарського призначення в довгострокову оренду з чітко виписаними інвестиційними зобов'язаннями, що передбачають, зокрема, створення нових робочих місць, збереження родючості земель і розвитку інфраструктури сільських районів», – зазначала О. Кужель на зустрічі з виборцями.

У партії «Батьківщина» впевнені: щоб у регіонах проблеми людей вирішувалися так само, як і в столиці, кожна область повинна бути представлена в парламенті гідно. «У першу чергу мажоритарниками. Тобто тими людьми, які

реально працюють на місцях, які знають проблеми кожного окремого району і вже неодноразово демонстрували свою успішну роботу», – вважає один з лідерів об'єднаної опозиції М. Томенко.

Експерти звертають увагу на те, що в опозиції мало конкретних пропозицій щодо змін ситуації в Україні. Як правило лунає критика на адресу влади й загальні обіцянки про зміни на краще. В опозиції ще лише обіцяють підготувати програму реформ.

Як заявив керівник Центрального виборчого штабу об'єднаної опозиції О. Турчинов, об'єднана опозиція «Батьківщина» працює над розробкою програми щодо виведення України з кризи. «Тому що надто небезпечна ситуація в державі, надто руйнівні процеси в економіці, які сьогодні приховують, маніпулюючи статистичними даними», – заявив політик.

За його словами, про серйозні вибухонебезпечні процеси не тільки в соціальній, але і в економічній сфері говорять не тільки представники опозиції, а й фахові міжнародні експерти. «Навіть голова Національного банку констатував, що можливий фінансовий обвал в Україні, у тому числі й гривні», – зазначив О. Турчинов.

Він уточнив, що насамперед необхідно зупинити відтік капіталу з України. «Мова йде про тіньовий відтік, коли мільярди виводяться із загально-економічної сфери країни і перекачуються на офшорні рахунки тих, хто сьогодні при владі. Тільки припинення цієї незаконної "евакуації" капіталів дасть змогу нам збільшити бюджетний ресурс принаймні вдвічі», – вважає О. Турчинов.

На його думку, цих ресурсів буде досить «для того, щоб забезпечити хоча б початок бюджетного зростання, не говорячи вже про ті мільярди, які необхідно буде повернути з-за кордону, які вони вивезли та які вважають своїми». «Зупинити руйнацію економіки, соціальних програм – це наш пріоритет. Тому що саме на нас буде відповідальність з виведення країни з тієї кризи, яка відбувається на фоні міжнародної ізоляції, до якої нинішня влада привела нашу країну», – підкреслив О. Турчинов.

Проте з його вуст не пролунало конкретних пропозицій, як це буде відбуватися. За словами експертів, виборчі обіцянки політиків мало чим відрізняються від обіцянок попередніх виборчих кампаній. Та й політики, переважно, ті ж. Отже, не дивно, що серед виборців все ще багато тих, хто не визначився, а саме їх вибір, можливо, і стане вирішальним *(До Верховної Ради проходять лише чотири партії // <http://gazeta.ua>. – 2012. – 27.08; «У об'єднаній опозиції єсть все основания надеяться на первое место по результатам парламентских выборов 2012 года» // <http://fakty.ua>. – 2012. – 22.08; Из прохидних партій рейтинг зріс у всіх, крім «Батьківщини» // <http://www.pravda.com.ua>. – 2012. – 27.08; Мета Яценюка – 226 мандатів // <http://www.pravda.com.ua>. – 2012. – 31.08; Общественность призывает оппозицию согласовать единых кандидатов в депутаты в округах в столице*

и Киевской области // <http://gazetavv.com>. – 2012. – 27.08; Чорновил: опозиция рано празднует победу // <http://fakty.ua>. – 28.08; Литвин впевнений, що опозиції в новому парламенті буде менше <http://www.pravda.com.ua>. – 2012. – 31.08; «Батьківщина» та «Фронт змін» створили міжфракційну групу в Полтавській облраді // <http://byut.com.ua>. – 2012. – 29.08; Заява Об'єднаної опозиції «Батьківщина» // <http://byut.com.ua>. – 2012. – 31.08; «Принцип работы команды объединенной оппозиции – услышать мнение каждого гражданина: как в большом городе, так и в отдаленном уголке Украины» // <http://fakty.ua>. – 2012. – 31.08).

А. Рябоконь, мл. науч. сотр.

Избирательные технологии партии «Україна – Вперед!»

Предвыборная кампания партии Н. Королевской «Україна – Вперед!» (далее – УВ) началась очень стремительно и богато. Пока другие партии еще не включились в процесс, многие города Украины уже были завешаны бигбордами с портретами Н. Королевской и лозунгами ее политической партии. Естественно, это породило множество обсуждений и слухов в СМИ относительно источников финансирования и целей политического проекта Н. Королевской.

В украинской экспертно-журналистской среде Н. Королевская часто воспринимается как неудачная попытка клонирования образа сильной женщины-руководителя, давно освоенного Ю. Тимошенко. В принципе, политический опыт у Н. Королевской имеется – с 2002 по 2006 г. она была депутатом Луганского облсовета, затем была избрана в Верховную Раду по списку БЮТ. В ряды соратников Ю. Тимошенко ее взяли несмотря на то, что еще в 2004 г., на президентских выборах, она была официальным представителем В. Януковича. Включение Н. Королевской в ряды БЮТ объясняли тогда тем, что Ю. Тимошенко решила усилить партийную работу в традиционно «региональных» областях, а у Н. Королевской в одной из них – Луганской – имелись широкие и деловые политические связи.

В 2007 г. Н. Королевская переизбралась в парламенте также в составе БЮТ. К тому моменту она, по данным журнала «Фокус», входила в сотню богатейших людей Украины. Тогда сомнений в ее верности «курсу партии» у коллег-парламентариев не возникало – Н. Королевская была активным проводником идей Ю. Тимошенко, часто присутствовала в телеэфире, где отстаивала позицию однопартийцев. В декабре 2011 г., после того как Блок Тимошенко перешел в оппозиционный лагерь, а сама бывшая премьер-министр получила тюремный срок за газовые контракты с Россией, Н. Королевская возглавила Ук-

раинскую социал-демократическую партию (УСДП), входившую в БЮТ еще с 2001 года. И вот уже в марте этого года ее со скандалом исключили из БЮТ. После этого УСДП, получившая название «Україна – Вперед!», покинула Комитет сопротивления диктатуре, объединивший основные оппозиционные силы, и начала проводить самостоятельную политику.

Объясняя исключение Н. Королевской из парламентской фракции «БЮТ – Батьківщина», представители блока ссылались на «систематическое нарушение требований фракции» и «сотрудничество с Банковой». Н. Королевской в вину было поставлено и неучастие в голосовании за включение в повестку дня Верховной Рады постановления с требованием немедленного выполнения рекомендаций ПАСЕ об освобождении Ю. Тимошенко и других политзаключенных. Помимо этого, Н. Королевскую заподозрили в дружбе с главой Администрации Президента С. Левочкиным и представителями Партии регионов.

Прямых доказательств того, что лидер партии «Україна – Вперед!» является протеже Банковой, никто до сих пор так и не предъявил. В пользу того, что Н. Королевская пользуется особой благосклонностью правящих кругов, говорит лишь ее внушительная рекламная кампания, которой могут позавидовать не только оппозиционеры, но и сама Партия регионов. За последнее время Н. Королевская трижды существенно меняла стиль предвыборной кампании, причем каждый раз это было связано с изменением команды политтехнологов.

В начале года, по информации журнала «Фокус», ее кампанию вели бывшие руководители Киевского медиа-холдинга К. Бектурсунов и Д. Джангиров. Реклама и по цветовой гамме, и по лозунгам («Защитить каждого») старательно копировала пиар-кампанию Ю. Тимошенко времен президентских выборов и после. Стратегия, в целом, была ориентирована на оппозиционный электорат и такое решение было вполне естественным, учитывая длительное партнерство Н. Королевской и Ю. Тимошенко. На каком-то этапе эта стратегия была перспективной, но потом обозначился провал, связанный с тем, что руководству объединенной оппозиции удалось отстоять свою версию «истинных наследников дела Ю. Тимошенко».

На смену отечественным специалистам пришли американские, которых «штабистам» представили как бывших консультантов американского президента Б. Обамы. Политтехнолог Т. Березовец предполагает, что речь идет о компании AKPD Message&Media, руководителем которой является нынешний советник главы Белого дома Д. Аксельрод. Эта компания на парламентских выборах-2007 предлагала свои услуги и экс-премьеру Ю. Тимошенко. «Особенность американцев в том, что они пытаются пропихнуть универсальные идеи, совершенно не работающие в украинских реалиях», – объясняет украинский эксперт. Цвета и лозунги («Новая экономика – новая страна») стали подозрительно напоминать характерные для Партии регионов. Очевидно, что теперь ориентировались уже на разочаровавшихся избирателей ПР. Впрочем, это изменение заставило оппозицию еще более критиковать Н. Королевскую,

хотя она, казалось бы, начала работать в выгодном для объединенной оппозиции направлении, отбирая голоса у оппонентов.

Последний этап смены стратегии связан с приходом в команду россиян – Н. Гастелло (в 2009 г. работал с С. Тигипко), Н. Доронина и М. Грищенко. И хотя неожиданная идея включить в список А. Шевченко и О. Ступку принадлежит не им, а первому номеру партии, нестандартный съезд на кукурузном поле в Буках, заметно выделявшийся на фоне скучных политических собраний конкурентов, – целиком их идея и, скорее всего, не последняя. Вскоре к команде приглашенных консультантов, по словам Т. Березовца, может присоединиться еще одна российская звезда – политтехнолог Е. Островский. Стратегия на этом этапе не изменилась, но резко возросла медиа-составляющая.

«Деполитизировался» основной лозунг – «Новые лидеры – новая страна». Н. Королевская много говорит о проблемах страны и возможных путях их решения, но главная составляющая ее «меседжей» все же «новые лидеры». И здесь более четкая ориентация на бывших избирателей С. Тигипко, во многом голосовавших за «новое лицо».

Еще больше масла в огонь экспертно-журналистского интереса подлили имитация «праймериз» и рекламный ролик партии «Україна – Вперед!» в декорациях съезда партии на кукурузном поле. Предвыборный съезд УВ провела вечером 1 августа возле села Буки Сквирского района Киевской области. По его итогам не стало понятно, кто баллотируется в народные депутаты от УВ и какова избирательная программа этой политической силы. В частности, не были объявлены списки ни «мажоритарщиков», ни списки кандидатов, баллотирующихся в одномандатном избирательном округе. Съезд продолжался всего 45 минут. Лидер партии Н. Королевская сообщила, что избирательный список был утвержден ранее, на первой, закрытой для прессы части съезда.

Выступление лидера партии состоялось в основном из общих фраз о создании «партии новых лидеров» («...мы показали, что политика может быть открытой») и уверенности в победе. Выступления всех других участников съезда по хронометражу не превышали двух минут. Актер О. Ступка (в избирательном списке УВ под № 3) прочитал стихотворение «Сон» Т. Шевченко и, поблагодарив за предложение сотрудничать, заявил, что в Верховной Раде будет «преимущественно работать на украинскую культуру».

Футболист А. Шевченко (в списке УВ под № 2) в своем выступлении отметил: «Я хочу, чтобы люди в моей стране жили лучше, чтобы у них было будущее, для этого я пришел в политику. Чаще всего на стадионе я слышал лозунг: “Вперед, Украина!”».

Позже, в заключительном слове, Н. Королевская озвучила основной меседж съезда: «Старые политики хотят изобретать свои колеса и заставлять нас на них ездить, мы этого не хотим, пришло время цифрового поколения. Я уверена, что так же, как солнце сейчас уходит в закат у меня за спиной, уходит время старых политиков».

Через несколько дней УВ опубликовала избирательный список из 150 кандидатов в народные депутаты. В первую пятерку, кроме самой Н. Королевской, а также А. Шевченко и О. Ступки, вошли экс-глава Минздрава И. Емец и ректор Киевского национального лингвистического университета Р. Васько. В первую десятку вошли также С. Никулин, замглавы УВ, народный депутат от БЮТ Е. Сулов, А. Кочеров, А. Шевцов, С. Зинченко.

Далее в списке значатся Р. Меллер, О. Кононова, С. Смирный, Р. Игнатъев, С. Лосинский, В. Шиманский, А. Писоцкий, Д. Кузаконь, Н. Игнатченко, М. Синяев.

Из известных политиков под 21-м номером в списке идет народный депутат шестого созыва А. Логвиненко (внефракционный), 31-й номер в списке у бывшего первого заместителя министра юстиции Украины, экс-главы УСДП Е. Корнийчука, а 39-м номером в список попал сопредседатель гражданского движения «Вперед» А. Панаатов.

В целом, согласно данным сайта УВ, 62 % кандидатов избирательного списка партии – это молодые люди возрастом от 21 до 35 лет. Средний возраст кандидатов – 34 года, как среди мужчин, так и среди женщин. 94 % кандидатов имеют высшее образование, 17 % – два высших образования, 33 % – предприниматели, по 21 % – квалифицированные работники, топ-менеджеры, 19 % – общественные деятели.

О предвыборной программе УВ «Нова економіка – нова країна» достаточно сказать, что она, согласно сайту партии, состоит из 10 приоритетов в экономической и социальной сферах, каждый из которых озвучен тремя тезисами.

Несмотря на то что большинство имен даже верхней «условно проходной» части избирательного списка УВ мало о чем говорят среднестатистическому избирателю, несколько человек в списке партии Н. Королевской так или иначе можно отнести к «группе Р. Ахметова» из-за их связи с лицами, приближенными к крупнейшему украинскому олигарху. Как пишет интернет-издание «Украинская правда» (далее – УП), если в списке Партии регионов очень легко идентифицировать людей Р. Ахметова [они имеют прямое отношение к компании «Систем Кэпитал Менеджмент» (далее – СКМ)], то у Н. Королевской – это скорее «друзья друзей» Р. Ахметова.

В частности, девятый номер списка А. Шевцов, по данным издания, является креатурой первого заместителя главы Администрации Президента И. Акимовой. Как сообщается, А. Шевцова и И. Акимову связывает работа в совместном проекте «Голубая лента» Программы развития ООН. Кроме того, А. Шевцов и И. Акимова были соавторами отчета «Предложения Президенту – новая волна реформ», который подготовлен «Голубой лентой» ООН. Они вдвоем также осуществляли ознакомительные визиты в регионы как сотрудники представительства ООН. В целом же центр «Голубая лента» плотно сотрудничает с Фондом Р. Ахметова «Эффективное управление», который

возглавляет Н. Изосимова, крестная мать младшего сына Н. Королевской (по данным УП).

Под 12 номером в списке идет О. Кононова, которая является директором информационно-аналитического агентства «Инфопоинт». По словам источников УП, «Инфопоинт» – это структура, которая осуществляет мониторинг СМИ и готовит подборку сообщений СМИ персонально для топ-менеджеров СКМ.

Еще один человек, который имеет связи с окружением Р. Ахметова – это № 19 списка Н. Игнатченко. В документах, поданных в ЦИК, она фигурирует как председатель набсовета финансового учреждения с названием «Диапазон-Максимум Банк». Миноритарным акционером на 0,02 % в банке записана И. Сафиуллина, жена Р. Сафиуллина, экс-министра молодежи и спорта, соратника Р. Ахметова.

Помимо этого, отмечает УП, № 29 списка Н. Королевской И. Остапченко является человеком из «орбиты» вице-премьера Б. Колесникова, еще одного человека из близкого круга Р. Ахметова. В документах, поданных в ЦИК, И. Остапченко значится как «советник по вопросам проектного финансирования представительства «Кларентко Инвестментс Лимитед». Упомянутая фирма – это кипрский офшор, который был привлечен на работы по подбору персонала для аэропорта «Львов».

Еще двоих человек в списке УВ издание связывает с бывшим владельцем «VAB Банка» С. Максимовым, который, по данным УП, является партнером семьи Р. Богатыревой – еще одной соратницы Р. Ахметова. В частности, на высокой восьмой позиции в списке находится А. Кочерев, который представлен как «начальник юридического департамента ООО “Каспелла”». «На самом деле он является владельцем этой фирмы, а последний его крупный клиент – это “VAB Банк” времен С. Максимова, где А. Кочерев отвечал за информационную безопасность», – пишет УП.

Вторая креатура С. Максимова – под № 25 в списке – А. Грегори. В документах она значится как президент-председатель Наблюдательного совета «Киевского речного порта», принадлежащего С. Максимову.

Мнение о том, что Н. Королевская и ее политическая партия – это запасной вариант для Р. Ахметова и группы других серьезных бизнесменов, которые не имели возможности провести своих людей через Партию регионов, высказал и заместитель главы Верховной Рады Н. Томенко. Он считает, что цель создания такого либерального проекта – завести своих людей в Верховную Раду, чтобы в случае успешного результата иметь возможность страховать себя и свой бизнес в парламенте следующего созыва. По мнению Н. Томенко, вероятность попадания в парламент этой политической силы невысокая, потому что политтехнологи никак не могут определить миссию этой партии. Сначала этот политпроект задумывался как более радикальный по спасению Ю. Тимошенко, но он не был реализован. Тогда от радикально-оппозиционной риторики

ки этот проект стал либеральным, который защищает малый и средний бизнес. Теперь это просто проект новых людей, которые спасут страну.

По другой версии, спонсором оппозиционного проекта Н. Королевской является другой олигарх В. Гайдук, который является совладельцем корпорации «Индустриальный союз Донбасса». В этом же контексте в СМИ фигурирует имя лидера фракции Партии регионов в парламенте А. Ефремова, у которого имеются общие бизнес-интересы со структурами Н. Королевской в Луганской области.

Сама Н. Королевская отрицает зависимость ее политической силы от внешних источников, тем более провластных. Она заявляет, что ее партия финансируется ею лично, а также ее друзьями и соратниками. Когда ее спрашивали напрямую о том, спонсирует ли партию бывший вице-премьер В. Гайдук, Н. Королевская отвечала, что не только не спонсирует, но и не делал этого ранее. Кроме того, она отрицает все обвинения в зависимости от главы Администрации Президента С. Левочкина, а также от Р. Ахметова и Д. Фирташа. В то же время Н. Королевская неоднократно обмолвилась о том, что спонсоры все-таки есть, но она не хочет открывать их имен в целях безопасности. Она также пообещала опубликовать отчеты обо всех расходах своей партии за весь 2012 г., а также возможно раскрыть имена спонсоров, но лишь после выборов.

Очевидно, что с самого начала спонсоры Н. Королевской ставили своей целью сократить электоральные перспективы объединенной оппозиции. Однако на сегодняшний день получается так, что проект «Україна – Вперед!» стал оттягивать голоса у «регионалов» и партия превратилась в своеобразный римейк партии «Сильна Україна», которую возглавлял С. Тигипко. Эксперты заметили сходство в поведении и презентации этих двух политических проектов: цветное решение основных агитационных материалов, имитация праймериз, рекламный ролик в декорациях съезда партии, в качестве ключевого аргумента для голосования – красивый лидер и т. д.

Политологи считают, что работающие на Н. Королевскую политтехнологи пошли по ошибочному пути. В отечественной политике женская ниша уже занята Ю. Тимошенко, заменить которую будет непросто. Они еще раз пробуют использовать шаблон «успешной избирательной кампании», в которой личность «нового» лидера заменяет идеологические постулаты. Однако у партии Н. Королевской имеются и положительная тенденция. Например, в отличие от Партии регионов или БЮТ, УВ имеет примерно одинаковую поддержку во всех регионах, а не только в одной из частей страны. Это позволяет ей рассчитывать и на последующее финансирование своей партии. В то же время «регионалы» всерьез рассматривали ранее возможность принятия Н. Королевской в свой список. Это косвенно подтверждает версию о том, что партия УВ стала наносить электоральный удар «регионалам».

Показательно, что уже не первый месяц абсолютное молчание в отношении Н. Королевской сохраняет Ю. Тимошенко. Все ее высказывания по поводу малейших событий обычно молниеносно ретранслируются в СМИ, а в данном же случае не было сказано ни единого слова. Поэтому эксперты продолжают теряться в догадках: является ли данная партия методом отбора избирателей у объединенной оппозиции или же наоборот – оппозиционным проектом, оттягивающим голоса у «регионалов».

По мнению политолога В. Фесенко, УВ является действительно новым политическим проектом, которым заинтересовались некие влиятельные бизнесмены: «Этот политический проект появился еще до того, как была создана объединенная оппозиция, – напомнил В. Фесенко. – Он был связан с конфликтом внутри “Батьківщини” и с исключением Н. Королевской из фракции, хотя сама она не хотела оттуда уходить. Это уже такие межличностные противоречия. Но потом, мне кажется, на амбициях и на росте популярности Н. Королевской решила сыграть целая группа влиятельных украинских инвесторов. Она получила достаточно большое финансирование, и в итоге сейчас этот проект реально претендует на прохождение 5-процентного барьера. И те люди, которые вкладывают большие деньги в этот проект, заинтересованы не в том, чтобы он только лишь оттянул какую-то часть голосов от объединенной оппозиции. Их задача в том, чтобы этот проект прошел в Верховную Раду и стал одним из игроков в новом парламенте».

Социальный психолог и политтехнолог О. Покальчук высказал мнение, что украинцы, как и люди во всем мире, голосуют по картинке, а не по каким-то политическим предпочтениям, поэтому «если есть цель в повышении узнаваемости, то партия Н. Королевской (приглашая знаменитостей) частично делает правильно. Потому что для многих избирателей Н. Королевская – вообще большой знак вопроса, а то и трюеточие», – заявил он.

Тем не менее, по его мнению, только за счет А. Шевченко она не сможет провести партию в Верховную Раду. «Да, известные люди. Но у известных не только яркие поклонники, но и яркие противники всегда есть... То есть эффект минимальный. Поэтому я не вижу никакого прорыва именно технологического», – говорит эксперт. «Н. Королевская прошла бы по “мажоритарке”, просто потому что молодая и красивая. А вот когда такой кандидат начинает умничать, то это вызывает неприятные дополнительные вопросы к нему», – резюмирует О. Покальчук.

По словам политтехнолог С. Гайдая, «можно взять любого более-менее симпатичного человека, поместить в эту форму, в эту матрицу и начать агитацию. Но у настоящего политика или политической силы главное – это не цвет флага и логотип, а смыслы, идеологическое наполнение. В данном случае (партия УВ) идеологическое наполнение просто отсутствует. В качестве идеологии предлагаются слоганы вроде «Украина – вперед!», «Украина должна

быть сильной», «Настало время!». С таким же успехом можно продвигать в массы идею «Вода должна быть мокрой!» или «Солнце должно светить!»...

«Технологи, которые осваивают бюджеты и клонируют политиков “по схеме”, едины в своем убеждении, что народ – это тупое быдло с кнопками, нажав на которые, можно получить голос на выборах. Первая кнопка – это “рекламы должно быть много”, вторая – лица на рекламе должны быть красивые, третья – фразы политиков должны быть пафосные, но бессмысленные. К сожалению, эти крючки успешно работают для легко внушаемого и не склонного к анализу населения», – заявил он.

Политтехнолог, директор Центра политического маркетинга В. Стоякин, комментируя прошедшие съезды политических сил, отмечает, что «в худшую сторону выделяется “Україна – Вперед!”, которая умудрилась провести съезд так, что даже его участники не поняли когда, собственно, утверждались списки... “Україна – Вперед!” – самый смешной список. А. Шевченко и О. Ступка – это явные аксессуары. Даже в Интернете ходит шутка: “Купи футболиста – получишь актера в подарок”. Выглядит это все как-то дико, смешно и искусственно. Да и сама Наталия Юрьевна воспринимается не как фигура политическая, а как, скорее, лицо телевизионной и внешней рекламы».

Некую черту в оценках как политического креатива партии УВ, так и предвыборной кампании в целом подвел политтехнолог, директор компании персонального и стратегического консалтинга Berta Communications Т. Березовец: «Украина впервые столкнулась с технологией проведения партийных съездов с поистине голливудским размахом... Лишенные идеологии и харизмы, партийные лидеры компенсировали это появлением в списке известных людей. Данное явление – подростковая болезнь нынешних украинских партий, которые пытаются заполнить некий внутренний вакуум появлением известных личностей, говоря в стилистике Голливуда “селебрити”. Я уверен, что эта “селебритизация” украинской политики – явление временное. Это то, чем в свое время уже переболела российская политика. И у нас это пройдет...

Съезд Н. Королевской – это, скорее, неудачный пример, когда “перекреативили” с местом проведения. Я это все назвал “проведение съезда на кукурузном поле детьми кукурузы”. Мне это сильно напомнило декорации голливудского фильма, слоганом которого были слова: “В мире детей нет места для их родителей”. Это, как минимум, повод для спонсоров партии Н. Королевской задуматься над тем, какая роль им уготована их политическими детьми».

Исходя из вышеизложенного, отметим, что большинство украинских экспертов в целом скептически оценивают шансы прохождения в парламент следующего созыва партии Н. Королевской «Україна – Вперед!». Однако, принимая во внимание солиднейшие не только по украинским меркам финансовые вливания в рекламную пиар-компанию УВ, не спешат ставить «точку» в своих выводах. По словам политтехнолога Т. Березовца, если в нынешней избирательной кампании средний бюджет прямой политической рекламы для

каждой из основных политсил составляет 20–30 млн долл., то у партии Н. Королевской эти расходы будут превышать 50 млн долл.

Выросший за полгода практически с нуля до почти проходных (по данным разных исследований, от 3,5 до 5 %) процентов рейтинг партии Н. Королевской в принципе говорит о перспективности Н. Королевской. Сумев привлечь в ряды своей политической силы известные в Украине имена, Н. Королевская существенно повысила шансы партии на прохождение в парламент. В первую очередь как раз за счет голосов тех избирателей, кто прекрасно понимает, что Н. Королевская – это далеко не Ю. Тимошенко, но слишком далек от политики, чтобы разбираться, что все это значит. Ее целевая аудитория – мелкие и средние предприниматели, офисные сотрудники низшего и среднего звена, студенты... Молодая, красивая и успешная женщина-политик, великий футболист, известный актер, «новые лица» в толпе надоевших политических «физиономий» – что еще нужно? Тем более что у группы политтехнологов, работающих над имиджем УВ, наверняка еще остаются запасы политического креатива, который может оказаться и удачным, тем самым сделав «сказку былью».

В. Медведева, канд. ист. наук, науч. сотр.

УДАР В. Кличко в избирательной кампании

За минувшие полгода лидер партии УДАР (Украинский демократический альянс за реформы) В. Кличко стал одним из наиболее востребованных украинских политиков.

Сделать его своим соратником безуспешно пытались глава «Фронту змін» А. Яценюк и замглавы «Батьківщини» А. Турчинов, руководитель «Гражданской позиции» А. Гриценко и экс-«бютовка» Н. Королевская. Но от поступавших предложений об объединении он предпочел уклониться и принял решение о том, что его партия будет участвовать в выборах в Верховную Раду 28 октября 2012 г. как самостоятельная политическая сила.

Со слов В. Кличко, основой для принятия этого решения стали результаты социологических исследований, согласно которым, в случае формирования единой оппозиционной силы с такими партиями, как «Батьківщина» и «Фронт змін», возможность достичь максимального результата будет минимальной.

Следует отметить, что придерживаться самостоятельной позиции УДАРу позволяет ее солидный рейтинг. Всего за год, по данным Центра им. Разумкова, он возрос более чем в 2,5 раза и в августе за эту партию были готовы проголосовать уже 11,5 % избирателей.

Как отмечают эксперты, рейтинг УДАРа растет, прежде всего, за счет молодежи и тех, кто не хочет голосовать за власть и оппозиционные политсилы. Так, согласно опросам, среди молодежи партия В. Кличко набирает 21 %. Также готовность поддержать эту партию на парламентских выборах выразили Украинский союз ветеранов Афганистана и Партия ветеранов Афганистана. В то же время пенсионеры среди ее избирателей составляют лишь около 5 %.

По словам директора Фонда «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» И. Бекешкиной, в середине августа за Партию регионов готовы были проголосовать 28,1 % избирателей, за «Батьківщину» – 25,6 %, УДАР – 11,5 %, КПУ – 8,2 %. «Свобода» и «Україна – Вперед!» не набирали проходных 5 %. Не определились с выбором 14 % опрошенных.

«В. Кличко перемещается на запад, все больше воспринимается западным электоратом как оппозиционный кандидат и начинает забирать избирателей у оппозиции на западе и в центре. На западе “Свобода» имела 12,5 %, УДАР уже тогда имел 15,8 %», – отметила эксперт.

В то же время И. Бекешкина обратила внимание на показатель стабильности электората, который выше у так называемых старых партий – ПР, «Батьківщини», КПУ и ВО «Свобода». «УДАР и партия Королевской имеют показатель в пределах 30 %. У УДАРа очень много молодого электората – свыше 20 %, у КПУ более старший избиратель, который намного надежнее», – сказала И. Бекешкина.

При этом партия УДАР заявляет о том, что объединенная оппозиция активно использует против нее технологии черного пиара. Так в партии отреагировали на распространение в 218 избирательном округе столицы газеты кандидата от объединенной оппозиции В. Арьева, на первой полосе которой размещена фотография В. Кличко и кандидата от партии УДАР по 218 мажоритарному округу А. Сергиенко с надписью «Не верь!».

«Во-первых, это является примером открытого нарушения принципа взаимного уважения, которого должны придерживаться все оппозиционные силы. Во-вторых, это свидетельствует о том, что некоторые представители объединенной оппозиции не извлекли уроков из событий недавнего прошлого, когда применение черного пиара против своих партнеров по демократическому лагерю приводило к самоуничтожению и только усиливало провластную партию», – комментируют ситуацию в УДАРе. В партии добавляют, что никогда не будут действовать подобными методами, но при этом внимательно и тщательно анализируют всю подобную информацию.

«Действия некоторых представителей объединенной оппозиции вызывают открытое удивление. То оппозиция подает как своих представителей в окружных комиссиях депутатов Партии регионов, вместо того чтобы привлечь к работе в комиссиях специалистов от демократического лагеря. То заказывает против УДАРа лживые статьи в региональной прессе, то сосредоточивается на распространении неправдивой информации о членах нашей политсилы,

и вместо того чтобы агитировать за себя, почему-то агитирует против УДАРа», – говорится в заявлении партии.

Со своей стороны в партии призывают коллег по демократическому лагерю вспомнить принцип невмешательства и подумать о том, что в будущей Верховной Раде депутаты объединенной оппозиции будут работать бок о бок с депутатами УДАРа, если, конечно, «объединенная оппозиция не видит других партнеров по большинству, как это бывало ранее». «Очевидно, что выборы – это конкуренция и соревнование, но не война без правил на самоуничтожение, когда атакуют не идеологические оппоненты, а партнеры по демократическому лагерю», – отмечают в УДАРе.

При этом В. Кличко не отрицает намерений впоследствии координировать свои действия с единомышленниками в парламенте, считая приоритетной задачей представителей оппозиции получить 51 % мест в будущей Верховной Раде. В этом контексте лидер УДАРа подчеркивал необходимость согласования кандидатов от своей партии и объединенной оппозиции «Батьківщина» по мажоритарным округам. В то же время, по словам заместителя председателя избирательного штаба УДАРа В. Куренного, УДАР не получал предложения от объединенной оппозиции определять единых кандидатов в народные депутаты в мажоритарных округах.

«К сожалению, таких предложений мы не получали. В январе 2012 г. при подписании соглашения Комитета сопротивления диктатуре мы призвали своих коллег определить совместную идеологическую базу; критерии, по которым будем выбирать кандидатов, а также к выдвижению в одном округе только одного кандидата. К сожалению, ответа от оппозиции мы не получили», – сказал В. Куренной. Вместе с тем он заявил, что УДАР готов к тому, чтобы определить общих с объединенной оппозицией кандидатов в депутаты во всех мажоритарных округах, однако для этого необходимо разработать четкий механизм.

Стратегические направления усилий УДАРа в будущем парламенте были приняты на августовском X съезде партии, участие в котором приняли 623 делегата.

Съезд утвердил список кандидатов в народные депутаты на выборах в Верховную Раду Украины по многомандатному избирательному округу и список мажоритарщиков во всем 225 округам, при этом по каждому из кандидатов голосовали отдельно. Таким образом, те люди, которые не прошли соответственного фильтра общественности, сошли с дистанции. При этом обозреватели обратили внимание на то, что на съезде все кандидаты дали присягу не идти в коалицию с Партией регионов и ее сателлитами.

В первую пятерку избирательного списка УДАРа вошли В. Кличко, М. Магидос, В. Наливайченко, О. Продан и В. Ковальчук.

На съезде В. Кличко заверил, что его партия сделает все для уменьшения количества налогов, упрощения процедуры общения предпринимателей с раз-

ными контролирующими инстанциями и введения права для граждан отменить решения местных советов через референдум.

По мнению лидера партии, украинцы должны иметь право высказать недоверие главам местных советов, судьям и представителям правоохранительных органов. Также должна быть разработана процедура отзыва депутатов.

Со слов политика – необходимо разрушить ту стену, которая сейчас блокирует развитие страны. В этом помогут семь программных принципов, которых будет придерживаться партия УДАР. «Сегодня у нас есть не только общий враг – авторитарный режим, но и общая цель: превращение Украины в демократическое справедливое государство», – подчеркнул В. Кличко.

Это означает:

- во-первых, европейскую интеграцию как введение европейских принципов: демократии, уважения к свободе человека, главенства его прав и интересов;

- во-вторых, подчинение интересов государства исключительно интересам граждан, введение механизмов реального контроля граждан за властью, простых и действенных процедур прекращения полномочий высших должностных лиц;

- в-третьих, создание экономики равных возможностей, которая будет совмещать рыночную конкуренцию с социальной защитой. Внедрение благоприятных условий для создания рабочих мест и осуществления своего дела;

- в-четвертых, утверждение единства страны и повышение конкурентоспособности украинской культуры;

- в-пятых, развитие местного самоуправления, предоставление ему широких полномочий и необходимых средств для их реализации;

- в-шестых, утверждение законности и справедливого правосудия методом лишения политиков возможности влияния и давления на суд, превращение правоохранительных органов из репрессивной системы в систему защиты прав человека;

- в-седьмых, жесткую и бескомпромиссную борьбу с коррупцией (введение строгой ответственности чиновников за коррупционные преступления, своеволие, превышение полномочий, обеспечение прозрачности государственных финансов, тендерных процедур, доходов и расходов чиновников).

При этом, как обращает внимание В. Кличко, УДАР – единственная партия из всех участников выборов, которая имеет в своей избирательной программе пункт об усилении местного самоуправления в стране и возвращения его в полноценном виде в столице. «Это наша принципиальная позиция, поэтому в парламенте среди других первоочередных законов, в частности, по борьбе с коррупцией и повышении социальных стандартов, мы будем требовать принятия изменений в закон о столице», – заявил лидер УДАРа.

Политик отметил, что УДАР сделает все возможное, чтобы вернуть мэру столицы его полномочия, и будет настаивать на срочном проведении выборов

мэра уже с новыми полномочиями. «Только парламент назначит дату этих выборов – УДАР сделает свое заявление относительно формата участия в них», – сказал В. Кличко. При этом он отметил, что УДАР всегда отстаивал киевлян и их интересы.

В подтверждение серьезности намерений УДАРа по реализации обозначенных в программе стратегических направлений 3 сентября партия «УДАР Виталия Кличко» начала всеукраинскую акцию «Люстрация власти». Об этом сообщил заместитель председателя Крымской республиканской организации партии УДАР, кандидат в народные депутаты Верховной Рады Украины по седьмому мажоритарному округу С. Хворов.

В рамках акции пройдет сбор информации в регионах о фактах коррупции со стороны чиновников, прокуроров, судей, правоохранителей и т. д.

Сообщить о коррупционерах и их деяниях граждане могут двумя способами. Первый – заполнив специальные бланки и опустив их в ящики, которые будут размещены в общественных приемных и агитационных палатках УДАРа. Второй – на сайте партии в разделе «Люстрация власти».

Сбор информации продлится до 1 октября. Затем результаты акции будут обнародованы (число обращений граждан, самые коррупционные сферы и т. д.).

Также, в рамках акции запланировано проведение круглых столов-дискуссий на тему: «Люстрация власти. Как очистить власть от коррупционеров» с участием активистов общественных организаций.

«Один из основных пунктов предвыборной программы лидера партии Виталия Кличко – борьба с коррупцией. В частности, проведение антикоррупционной люстрации и создание независимого Антикоррупционного агентства для выявления и привлечения к ответственности коррупционеров. Наша акция – это первый шаг на пути антикоррупционной люстрации. Коррупция тормозит экономическое развитие страны: развитие бизнеса, приход иностранных инвесторов, рост благосостояния населения. Поэтому, чтобы не терять время наша партия еще до вхождения в украинский парламент начала сбор информации о фактах коррупции. Наша цель – уничтожить существующую систему коррупции и взяточничества и сделать Украину богатой и процветающей», – сказал С. Хворов.

Комментируя успехи УДАРа, известный в Украине политолог В. Корнилов охарактеризовал партию В. Кличко не как политический, а как «бизнес-проект». Такие выводы политолога основываются на присутствии в политсписке УДАРа таких известных в Украине личностей, как экс-мэр Одессы Э. Гурвиц, а также бывший губернатор Севастополя С. Куницын.

По словам В. Корнилова, «партия В. Кличко – бизнес-проект, а не политический проект. Можно только представить, каким образом люди вроде Э. Гурвица и С. Куницына, туда попали». По мнению политолога, «сочетание этих людей в этой силе показывает, что у этой партии идеологии нет и никогда не было». Политолог считает, что непонимание этого вопроса лидером партии

УДАР В. Кличко может свидетельствовать о том, что спортсмен и политик «либо кривит душой, либо наивный человек».

Вместе с тем, по словам В. Кличко, его партия УДАР – это «новый тип политических лидеров. Мы стремимся в Европу, и это не просто стратегический выбор. Это предусматривает внедрение ценностей и моделей европейского общества».

Показательно в связи с этим высказывание политолога В. Фесенко, который объясняет популярность боксера среди украинских избирателей тем, что тот сумел достичь успехов за рубежом. «Люди ждут, что он сможет сделать что-то такое и тут, что сможет привнести частичку Германии в свою страну», – говорит эксперт.

Таким образом, В. Кличко намерен по результатам осенних выборов привести в украинский парламент новые лица, которые, по мнению лидера партии УДАР, сделают все возможное, чтобы украинцы вновь стали доверять политикам. При этом он отметил, что в партии УДАР много людей, которые ранее были неизвестны в мире украинской политики.

По словам В. Кличко, «если останется та тенденция, которая существует на сегодняшний день у партии, то они смогут набрать не меньше 15 % голосов избирателей». Фактически на сегодня политик претендует на третье место в нынешней избирательной кампании после Партии регионов и объединенной оппозиции «Батьківщина», что, по мнению обозревателей вовсе не является невозможным.

Актуальна прес-конференція

С. Левадна, влас. кор. СІАЗ НБУВ

БДІПЛ ОБСЄ розпочала передвиборний моніторинг в Україні

Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ 12 вересня офіційно відкрило місію зі спостереження за парламентськими виборами, що відбудуться 28 жовтня поточного року в Україні. Місія розпочала свою роботу відповідно до запрошення Міністерства закордонних справ України, повідомила на прес-конференції в інформаційному агентстві УНІАН посол, голова місії О. Гловер. У своєму виступі вона наголосила: «Ми прибули сюди без будь-якої попередньої сформованої думки або мети. Наше завдання полягає в здійсненні спостереження відповідно до встановленої методології, і ми дамо змогу фактам говорити самим за себе».

О. Гловер повідомила, що місія складається з 20 експертів, які перебувають у Києві, і 90 довгострокових спостерігачів, що будуть працювати по всій країні. Крім того, БДПЛ запросить 600 короткострокових спостерігачів для спостереження в день виборів за процесом виборів, підрахунком голосів і оголошенням результатів. «Разом з експертами ми оцінюватимемо майбутні вибори з точки зору їхньої відповідності міжнародним принципам демократичних виборів, зобов'язанням ОБСЄ, а також відповідності національному законодавству», – підкреслила голова місії.

Спостерігачі стежитимуть за передвиборною кампанією, її висвітленням у ЗМІ, законодавчою базою та її використанням, роботою органів, що відповідають за адміністрування виборів, й урядовими інституціями. Під час спостереження місія зустрінеться з представниками відповідних органів влади й політичними партіями, а також з кандидатами й представниками громадського суспільства, ЗМІ й міжнародного співтовариства.

У день виборів спостерігачі стежитимуть за відкриттям виборчих дільниць, перебігом голосування, підрахунком голосів і підбиттям підсумків на всіх рівнях. У цей день БДПЛ ОБСЄ місія зі спостереження за виборами об'єднає зусилля з делегацією Парламентської асамблеї ОБСЄ та іншими парламентськими асамблеями.

Місія також приділятиме увагу тому, якою мірою враховано попередні рекомендації БДПЛ.

Протягом своєї роботи місія підготує два проміжні звіти, які нададуть інформацію про загальну думку і висновки стосовно перебігу виборчого процесу. Остаточний звіт зі спостереження за виборчим процесом в Україні буде опубліковано протягом двох місяців після завершення виборів.

Завершуючи свій виступ О. Гловер зазначила: «Ми не зацікавлені в результатах виборів. Ми зацікавлені в тому, щоб процес був прозорий і відбувався згідно з зобов'язаннями ОБСЄ, зокрема в забезпеченні рівності, справедливості, неупередженості й збереженні таємниці. Наше завдання полягає в забезпеченні технічної оцінки процесу. Роль суспільства, політичних партій та уряду полягає в тому, як вони використовуватимуть наші висновки й рекомендації».

Відповідаючи на запитання журналістів, О. Гловер повідомила, що місія БДПЛ ОБСЄ зі спостереження на парламентських виборах враховуватиме у своїх висновках рекомендації резолюцій ПАРЄ та Європарламенту щодо колишніх Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко й міністра внутрішніх справ Ю. Луценка. Вона підкреслила, що рівність можливостей є необхідною передумовою демократичних виборів. «Нас дуже цікавить, як розвиватимуться ці події... Ми ознайомилися з постановами ПАРЄ, Ради Європи та Європейського парламенту, і ми будемо враховувати цей фактор під час підготовки наших висновків», – зазначила О. Гловер.

Відповідаючи на запитання стосовно відстеження місією таких можливих порушень під час виборчої кампанії, як підкуп, голова місії підкреслила: «Нам відомо про звинувачення у фактах підкупу виборців, і ми сподіваємося, що 90 довгострокових спостерігачів, які працюватимуть в Україні, допоможуть отримати нам більш конкретну інформацію. Ми знаємо, що ця проблема існує, і вона викликає наше занепокоєння».

Відповідаючи на запитання стосовно того, чи може негативний висновок місії БДПЛ ОБСЄ щодо виборів вплинути на те, що Україну буде позбавлено права головувати в ОБСЄ у 2013 р., О. Гловер зауважила, що поки про це говорити рано. «Ми всі з нетерпінням очікуємо головування України в ОБСЄ, але найближчим часом може відбутися дуже багато подій, і ми не можемо коментувати, як вони вплинуть на цей процес», – наголосила голова спостережної місії БДПЛ ОБСЄ.

(Інформація СІАЗ)

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Україна и Япония намерены договориться о сотрудничестве в сфере образования, науки и техники. Об этом говорится в сообщении пресс-службы секретаря Совета национальной безопасности и обороны А. Клюева.

Согласно сообщению, соответствующий меморандум должен быть подписан в ближайшее время. Кроме того, А. Клюев прогнозирует согласование в ближайшие месяцы проекта меморандума о либерализации, содействию и взаимной защите инвестиций, который разрабатывается с сентября 2011 г. По мнению А. Клюева, данный документ позволит ускорить расширение экономического сотрудничества с Японией. Напомним, в сентябре 2011 г. Украина и Япония заявили о намерении начать переговоры по соглашению о взаимной защите инвестиций, однако Президент В. Янукович высказывался за скорейшее заключение такого соглашения еще в январе 2011 г., когда посещал Японию. В марте Посол Японии в Украине Саката Тоичи призывал студентов из Украины проходить обучение в Японии. В апреле Верховная Рада ратифицировала соглашение с Японией о сотрудничестве в сфере улучшения послеаварийного реагирования на чрезвычайные ситуации на АЭС (*Левый берег* (http://lb.ua/news/2012/09/09/169511_ukraina_yaponiya_namereni.html)). – 2012. – 9.09).

* * *

В Ялті (Автономна Республіка Крим) відбулася XIX Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми інтелектуальної власності» – наймасштабніший на сьогодні в Україні форум у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Організатори заходу – Державна служба інтелектуальної власності України (державна служба), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), Європейське патентне відомство (ЄПВ), Рада міністрів Автономної Республіки Крим та Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (ДП «УІПВ»). Конференція відбувається за сприяння Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії правових наук України (НАПрН України).

Україна щороку проводить міжнародний захід такого високого рівня, який став уже традиційним, і з кожним роком його значущість зростає, як зростає й кількість українських та іноземних учасників. Так, на цьогорічну конференцію до Ялті завітали фахівці з України, Республіки Польща, Федеративної Республіки Німеччина, Сполучених Штатів Америки, Грузії, Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Литовської Республіки, Киргизької Республіки, Республіки Узбекистан, Республіки Казахстан та ін.

Захід урочисто відкрив перший заступник голови державної служби О. Янов. Н. Жапаркул, заступник директора Національного інституту ІВ Комітету з прав ІВ Міністерства юстиції Республіки Казахстан привітав учасників від імені патентного відомства своєї країни. За його словами, відомства обох країн тісно співпрацюють, фахівці Казахстану навчаються в Києві, уже є перші випускники. Ті загальні питання, які розглядатимуться на конференції, – особливості експертизи, пошукових робіт, захист авторського права – однаково актуальні для всіх країн. Н. Формбі, керівник міжнародних проектів ЄПВ, висловила задоволення від нагоди побувати на конференції в Ялті. За її словами, такий захід – прекрасна можливість у дружній атмосфері обговорити різні питання галузі ІВ на міжнародному рівні. ЄПВ визнає значні досягнення всіх проведених конференцій з питань інтелектуальної власності, організованих в Україні. Важливою є можливість не тільки обговорити перспективи, але й згадати та проаналізувати результати, досягнуті за роки розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні. Від імені ЄПВ виказую всіляку підтримку системі правової охорони інтелектуальної власності в Україні. Н. Бердж, перший радник, керівник відділу торгівлі й економіки Представництва ЄС в Україні зупинився на напрямках співпраці з Україною, угодах у галузі торгівлі, що сприяють зближенню систем інтелектуальної власності, зокрема, в питаннях боротьби з контрафактною продукцією. Н. Гончарова, перший заступник міністра освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, у своєму виступі поінформувала про роботу, яка проводиться в напрямі захисту прав ІВ. Доповідач упевнена, що для збереження та розвитку її науково-технічного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі, міжнародного

обміну сучасними технологіями, залучення в економіку країни іноземних інвестицій необхідно забезпечити надійні гарантії правової охорони ІВ.

У перший день роботи XIX Міжнародної науково-практичної конференції відбулося пленарне засідання, присвячене сучасному стану та перспективам розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Засідання відкрив перший заступник голови державної служби О. Янов, який виступив з доповіддю на тему: «Ефективне використання інтелектуального капіталу нації – шлях до економічного і соціального розвитку держави». У доповіді, зокрема, ідеться: «Готовність до використання інтелектуального продукту з такою метою вимагає чіткого визначення на державному рівні, які саме українські винаходи, новітні технології, досягнення у сфері науки, культури та мистецтва забезпечать необхідний рівень конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках, і докладання максимуму зусиль до розвитку саме цих напрямів. Сьогодні ми ставимо перед державною системою правової охорони інтелектуальної власності України завдання вдосконалити законодавчу базу та механізми реалізації правових норм для максимальної підтримки спеціалістів, здатних генерувати нові ідеї.» О. Янов також зупинився на особливостях розвитку різних напрямів діяльності державної системи правової охорони інтелектуальної власності, її нових пріоритетах, проблемах галузі та пов'язаних з нею викликах сучасності.

Директор ДП «УППВ» Ю. Петров детально ознайомив присутніх з напрямками діяльності та подальшого розвитку ДП «УППВ», які на сьогодні розглядаються як базова основа для якісно нового кроку в справі розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Д. Таундсен, перший секретар з інтелектуальної власності відомства США з патентів і торговельних марок Посольства США в Російській Федерації, у своїй доповіді звернув увагу на переваги нового американського закону щодо винаходів. Г. Андрощук, завідуючий лабораторією Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України, свою доповідь присвятив питанням конкурентного права, зокрема, зосередився на проблемах захисту від недобросовісної конкуренції в Україні та Російській Федерації. Директор Науково-дослідницького центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності І. Стародубов ознайомив присутніх з тенденціями й сучасними напрямками роботи судової експертизи у цій сфері. За його словами, найбільше експертиз за минулий рік було проведено за такими об'єктами інтелектуальної власності, як торговельні марки та комп'ютерні програми. На сьогодні пріоритетним напрямом роботи центру є розроблення нових та вдосконалення вже впроваджених методик проведення судової експертизи (*Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми інтелектуальної власності» в Ялті відкрито!* // *Світогляд* (<http://www.svitohlyad.info/article.php?id=11902>). – 2012. – 5.09).

* * *

На території Карпатського біосферного заповідника построят исследовательский центр. Карпатский биосферный заповедник Министерства охраны окружающей природной среды Украины заключил с ООО «СК “Эверест-М”» договор на строительство Международного учебно-исследовательского центра по изучению буковых пралесов Карпат.

Учебно-исследовательский центр должны построить в с. Квасы, Раховского района, Закарпатской области до конца 2014 г. По словам директора Карпатского биосферного заповедника Ф. Гамора, в здании центра собираются разместить гостиницу на 50 мест, лабораторно-учебные помещения, библиотеку, конференц-зал на 150 мест, столовую, выставочные холлы площадью в 600 кв. м с интерактивной экспозицией буковых пралесов.

В центре, кроме исследований, планируют проводить международные конференции в рамках начатой Карпатским биосферным заповедником и редакцией газеты «Голос Украины» идеи создания «экологического Давоса».

Также украинский исследовательский центр будет играть координирующую роль в сети учебных центров, которые параллельно создаются в Словакии и Германии в рамках украино-словацко-германского объекта Всемирного наследия ЮНЕСКО «Буковые пралеса Карпат и древние буковые леса Германии» (*Левый берег* (http://society.lb.ua/science/2012/09/05/168837_territorii_karpatskogo.html)). – 2012. – 5.09).

* * *

Украина договорилась с Польшей о проведении раскопок в Хелме. Польская сторона разрешила провести украинским археологам и историкам научные исследования территории, которой владеет римо-католическая церковь в Хелме. На территории церкви предположительно может находиться могила князя Даниила Галицкого. В свою очередь, как пояснил СМИ министр экономического развития и торговли П. Порошенко, его ведомство передаст римско-католической церкви здание во Львове под ее нужды. В этом доме сейчас расположен филиал Гостехстандарта, подведомственный Минэкторговли.

Даниил Галицкий умер в 1264 г. и был похоронен в церкви Пресвятой Богородицы в Хелме (город, который он же и основал). Сейчас на ее месте находится базилика Рождества Пресвятой Девы Марии.

Археологи, хотя и относятся к раскопкам скептически, говорят, что работа с польскими специалистами обещает быть интересной. «Скорее всего, само захоронение мы не найдем. Но в археологии никогда нельзя быть уверенным на 100 %, все бывает. Возможно, наткнемся на что-то другое, не менее интересное», – рассказал замдиректора Института археологии НАНУ Д. Козак.

Руководить раскопками с украинской стороны будет, скорее всего, еще один замдиректора Института Г. Ивакин. Он пояснил, что точное место, где на территории церкви находится могила князя, неизвестно. «Вопросов очень много. Пока что мы составляем план работ и ведем переговоры с польской стороной», – рассказал нам Г. Юрьевич (*Левый берег* (http://society.lb.ua/science/2012/08/31/168293_uchenie_izuchat_zahoronnie_daniila.html)). – 2012. – 31.08).

* * *

Експедиція українських спелеологів установила мировий рекорд. Спеціалісти обстежили першу на планеті печеру, глибиною свйше 2000 м. Українські спелеологи утвердили своє лідерство в дослідженні глибочайшої печери світа і установили новий мировий рекорд глибини.

«Успешно завершена експедиція Української спелеологічної асоціації (УСА), производившая дослідження глибочайшої печери світа в горах Західного Кавказу, на масиві Арабіка в Абхазії. “Підземний полюс” планети став ще глибоже, ітогова нова відмітка відомої частини печери складала 2196 метрів», – повідомляється в пресс-релізі Української спелеологічної асоціації.

Експедиція УСА по дослідженню глибочайших печер світа проводиться в рамках багаторічного проекту під назвою «Зов Бездні», метою якого є дослідження самих глибоких печер світа, в їх числі і Крубера – Воронья, перша на планеті печера, глибиною свйше 2000 м.

В експедиції взяли участь 60 спелеологів з України, Росії, Литви, Ізраїля, Польщі, Лівана, Іспанії, Ірландії, Великої Британії.

В цьому році експедиція УСА в печеру Крубера-Воронья отримала статус проекту Європейської спелеологічної федерації (*Левый берег* (http://society.lb.ua/life/2012/09/05/168825_ekspeditsiya_ukrainskih_speleologov.html)). – 2012. – 5.09).

* * *

Професор кафедри політології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка, доктор політичних наук І. Монолатій став цьогорічним переможцем у конкурсі найкращих рецензій на 100 німецьких книжок від Гете-інституту в Україні.

Перемога науковця була зовсім не випадковою, адже її підґрунтя є давній фаховий інтерес рецензента до німецької культури, історії та політичного життя Німеччини. Нагадаємо, що І. Монолатій ще 2001 р. захистив докторат в Українському Вільному університеті у Мюнхені на тему «Німці у Галичині (кін. XVIII – поч. XX ст.)».

І. Монолатій, професор кафедри політології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка, доктор політичних наук:

«Гете-інститут як німецька освітня інституція є своєрідним потужним промотором та пропагандистом своєї мови і культури у світі. На жаль, в Україні за 20 років незалежності схожої до нього інституції не створено, хоч вона давно мала би постати за доброї волі влади, оскільки пропаганда власної культури у світі – питання державної ваги, національної безпеки і престижу на міжнародній арені. Більше того, на державному рівні в цьому сенсі Україна не має навіть малих кроків, а могли б ініціювати створення, зокрема, аналогічного до Гете-інституту – інституту Шевченка. У той час така самодостатня країна, як Німеччина, цілеспрямовано пропагує німецьку культуру, німецьку історію, німецьку мову, передусім, як одну зі світових мов.

Для України необхідна модернізація науково-освітнього процесу. На міжнародних ринках праці та інтелектуальної власності український продукт не є повною мірою впізнаваний і затребуваний. Українських науковців не завжди розуміють, у багатьох випадках через їхнє незнання іноземних мов, через відсутність хоча б певної промоції результатів наукових досліджень, відсутність постійної електронної комунікації між науковцями. У західному світі все відбувається набагато простіше: це і система спрощених грантів для науковців, це і система цільової підтримки того чи іншого наукового проекту та його реклами не лишень на рівні ВНЗ, а й на рівні таких самих базових інституцій, як і відповідної промоції в суспільстві» (*Коломия ВЕБ Портал* (<http://kolomyia.org/se/sites/pb/46676/>). – 2012. – 2.09).

Діяльність науково-дослідних установ

В. Осадчий, директор Українського науково-дослідницького гідрометеорологічного інституту МЧС і НАН України, доктор географічних наук, член-кореспондент НАН України:

«Інститут тесно працює з Українським гідрометцентром МЧС України. Синоптики інституту все новіші розробки вже використовують або будуть використовувати після відповідних випробувань.

В інституті ведуться масштабні роботи по прогнозуванню змін клімату на найближчі десятиліття. Це надзвичайно складна і відповідальна задача. В теперішній час на прикладі ряду областей спеціалісти вже конкретно бачать, як будуть змінюватися водні ресурси, якість поверхневих вод і т. д. Після отримання прогнозних кліматических характеристик, почнеться наступний етап наукової роботи – розробка заходів адаптації до майбутніх кліматических змін. Так що скоро будуть нові наукові результати.

В теперішній час інститут уже видав такі монографії як «Клімат України», «Клімат Києва», «Стихийно-метеорологічні явища в Україні за останні 25 років», «Дати переходу температури повітря в Україні в усло-

виях сучасного клімату». Крім цього, йде підготовка к виданню атласа «Клімат і водні ресурси України» і монографії «Ресурси поверхневих вод України».

Україна веде незвичайно активну роботу по оцінці стану кліматическої системи нашої країни. В 2010 г. інститут провів велику міжнародну конференцію, на якій присутствовало 18 країн світу. Ці результати кліматических досліджень використовуються для оцінки уразливості населення, секторів економіки і екосистем відносно змін клімату, оцінки пріоритетності і можливої ефективності інвестицій, обґрунтування і планування господарської діяльності, запобігання і протидії незвичайним ситуаціям, зв'язаним з змінами клімату, вибору і формування регіональних адаптаційних заходів, і інших застосувань» (*From-UA (<http://www.from-ua.com/technology/f64307de6c611.html>). – 2012. – 21.08*).

Розробки для аерокосмічної та авіаційної галузі

Російська ракетно-космічна корпорація «Енергія» запропонувала створити нову ракету-носіє спільно з Україною та Казахстаном і використовувати в цьому проекті технології програми «Енергія-Буран». «РКК пропонує в кооперації з Україною та Казахстаном зробити ракету-носіє «Співдружність», у якій будуть використані технології програми «Енергія-Буран». Це стартовий комплекс, який сьогодні ще живий чи принаймні його можна впорядкувати. Це блоки А, які використовуються в ракеті-носіє «Зеніт», це двигуни, вироблені сьогодні. Правда, замість водневої центральної частини ми будемо використовувати киснево-газові двигуни і компоувати першу і другу сходинки з п'яти блоків», – зазначив президент, генконструктор підприємства В. Лопота.

Система «Енергія-Буран», радянський проект космічного багаторазового корабля, який зіткнувся з нестачею фінансування, була створена у 1976 р.. Корабель «Буран» виводила на орбіту ракета-носіє «Енергія», яка була здатна виводити в космос корисне навантаження понад 100 т. Стартовий комплекс перебував на космодромі Байконур.

Свій перший і єдиний космічний політ орбітальний космічний корабель – «Космоплан» системи «Буран» вчинив у безпілотному режимі 15 листопада 1988 р. Програма була розпочата у 1976 р. і закрита у 1993 р.

ВАТ Ракетно-космічна корпорація «Енергія» імені С. П. Корольова – стратегічне підприємство Росії з пілотованих космічних систем, що спеціалізується на створенні нових космічних технологій, включаючи розробку автоматичних космічних систем різного призначення, ракетних сис-

тем для виведення космічних апаратів на орбіту. Корпорація виробляє, зокрема, розгінні блоки для ракет-носіїв, а також пілотовані кораблі «Союз» та вантажні кораблі «Прогрес», які співпрацюють з МКС разом із шаттлами, програма яких була згорнута у США в липні 2011 р. Першим апаратом, що замінив шаттли, став космоліт Dragon (*Корреспондент.net* (<http://ua.korrespondent.net/tech/science/1385635-rosijska-kompaniya-zaproponovala-roz-moroziti-radyansku-shatll-programu-spilno-z-kazahstanom-ta-ukrayi>)). – 2012. – 20.08).

* * *

19 августа в 09.55 с платформы «Морской старт» выполнен пуск ракеты-носителя «Зенит-2S» с разгонным блоком «ДМ-SL» и телекоммуникационным космическим аппаратом «Интелсат-21».

«В соответствии с циклограммой полета в 10:25 мск произошло отделение космического аппарата от разгонного блока. “Интелсат-21” был выведен на целевую орбиту», – сообщили в «Роскосмосе».

По словам президент-генконструктора РКК «Энергия» В. Лопота, при запуске был поставлен мировой рекорд по точности выведения космического корабля на орбиту. Ракета-носитель «Зенит-2S», разгонный блок ДМ-SL и блок полезного груза КА входят в состав ракеты космического назначения (РКН) «Зенит-3SL». Разработчиком и изготовителем ракеты-носителя «Зенит-2S» (т. е. первой и второй ступеней всей ракеты) являются ГКБ «Южное» и ПО «Южмашзавод» (г. Днепропетровск, Украина). Разгонный блок ДМ-SL создан и серийно изготавливается РКК «Энергия» им. С. П. Королева (г. Королев, Московская область, Россия). Разработку блока полезного груза, включающего в себя головной обтекатель и переходные элементы конструкции, посредством которых КА соединяется с разгонным блоком, обеспечивает компания Boeing Commercial Space Company (г. Сиэтл, штат Вашингтон, США) (*Независимое Бюро Новостей* (<http://nbnews.com.ua/news/53643>)). – 2012. – 19.08).

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

В. Осадчий, директор Українського науково-дослідницького гідрометеорологічного інституту МНС і НАН України, доктор географічних наук, член-кореспондент НАН України:

«Аномалії температури являються следствием изменения глобального климата на нашей планете. Последним звеном в целой цепочке воздействия на климатическую систему является изменение циркуляции атмосферы, как на глобальном уровне, так и на региональном. Если проанализировать данные метеорологических наблюдений в Украине, которые ведутся с 1881 г., то мы увидим картину, которая может быть совершенно по-иному воспринята на фо-

не многих аматорских рассуждений о грядущих “катастрофических” климатических изменениях. Приведу один пример. Если сравнить пространственное распределение среднемесячных температур в Украине за август 2010 г. (а это самый жаркий месяц за несколько последних десятилетий со среднемесячной температурой, например, июля 1936 г.), то окажется, что 74 года назад в летний период практически аналогичная ситуация уже отмечалась. Если говорить о летних температурах приземной атмосферы на территории Украины, то мы отчетливо наблюдаем цикличность её колебания. А время полного цикла (подъем и спад) составляет в среднем 60–70 лет. Примерно, с 1881-го до 1911 г. был период спада летней температуры. Дальше, с 1912-го по 1943 г. – подъем летней температуры. С 1944-го по 1976-й – опять фаза спада, и с 1976-го по настоящее время – опять подъем. Резюмируя, можно сказать, что в настоящее время мы живем на пике очередного подъема летних температур. Следующие примерно 35 лет – период уменьшения среднемесячных летних температур в среднем на 1,0–1,5 °С.

Что касается зимнего периода, то здесь все совершенно по-другому. Зимние температуры в Украине растут. За счет их роста отмечается неуклонное увеличение среднегодовых температур за последние 100 лет. Причем для северных и северо-восточных областей Украины (Черниговская, Сумская и Луганская) зимние температуры возросли на 3–4 °С. А это уже очень серьезная проблема. Климат на территории нашей страны стал более деконтинентальный, с более мягкой зимой. В Украине увеличилась частота и интенсивность стихийных метеорологических явлений. Для летнего периода отмечается увеличение количества осадков. У нас есть опасные регионы – Карпатский регион и Крым. Там увеличивается количество стихийных явлений, которые могут быть и катастрофическими.

К настоящему времени ученые разделились во мнениях относительно климатических изменений в Украине. Одни говорят, что это исключительно влияние человека (парниковый эффект, вызванный увеличением в атмосфере углекислого газа (CO₂) и других парниковых газов за счет сжигания органического топлива). Вторые – что это сочетание как природных, так и техногенных факторов. Третьи считают, что это влияние природных факторов. Эта группа ученых утверждает, что по антропогенным выбросам углекислого газа атмосферу нельзя прямо, без всяких коррекций, рассчитывать рост его концентраций в воздухе, поскольку он хорошо растворяется в воде. В океанах и морях CO₂ содержится примерно в 50 раз больше, чем в атмосфере. Любое увеличение содержания CO₂ в воздухе будет естественно вызывать его растворение в воде. Океан поглощает CO₂ в холодных широтах и освобождает его на экваторе.

По законам физики известно, что растворимость газов увеличивается с уменьшением температуры воды и, наоборот, уменьшается с ее повышением. Многие ученые, которые считают, что природные процессы управляют клима-

том Землі, називають головні з них: змінення сонячної активності, змінення магнітного і електричного полів (якими Земля зв'язана з Сонцем, Луною, Юпітером, Сатурном і іншими планетами і міжпланетною середою).

Що стосується моєї точки зору, то я відношу себе до вчених, які вважають, що основний фактор змінення кліматическої системи планети – це природні процеси. Але в той же час хочу підкреслити, що Киотський протокол, підписаний, в тому числі, і нашою країною – найважливіший стримувальний фактор забруднення нашої планети. Україна повинна його виконувати і бути в авангарді країн, які використовують енергозберігаючі технології, альтернативні види енергії для мінімізації викидів парникових газів і інших забруднюючих речовин в повітря.

В теперішній час Український науково-дослідницький гідрометеорологічний інститут МНС і НАН України готує інформаційно-аналітичні системи, які дозволять в автоматическому режимі декілька разів на день оновлювати різносторонню інформацію про погодні умови в нашій країні і за кордоном. Буде надаватися інформація не тільки про температуру повітря і опадів, а і прогноз, наприклад, змінення атмосферного тиску, індекс комфортності погодних умов, вміст озона в атмосфері, величина ультрафіолетового випромінювання. Це все надзвичайно важливо, в першу чергу, для літніх і хворих людей. Крім цього, зараз проходять випробування різні моделюючі комплекси, з допомогою яких буде робитися прогноз висоти хвиль в Чорному і Азовському морях, кількість атмосферних опадів, які можуть випасти на водозбірну територію окремих річок України. А це важливо для прогнозування паводків» (*From-UA* (<http://www.from-ua.com/technology/f64307de6c611.html>). – 2012. – 21.08).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Проектом «Наука України в дзеркалі наукометричної бази даних SciVerse Scopus» оприлюднено новий рейтинг вищих навчальних закладів України за показниками бази Scopus. Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника ввійшов у двадцятку найкращих вузів України і на сьогодні займає 12-ту позицію.

Станом на липень 2012 р. до бази даних Scopus потрапили 104 вищі навчальні заклади України. Результати оприлюдненого рейтингу базуються на показниках бази даних Scopus, що містить понад 47,4 млн реферативних записів, та є інструментом для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. База даних Scopus індексує більш ніж 18 тис. наукових видань світу з технічних, медичних та гуманітарних наук.

У підсумковій таблиці вищі навчальні заклади ранжовані за індексом Гірша – кількісним показником, що заснований на кількості наукових публікацій і кількості цитувань цих публікацій. Індекс Гірша дорівнює N якщо науковець чи наукова установа опублікувала N наукових статей, кожна з яких була процитована щонайменше N разів, а решта ж статей були процитовані менше ніж N разів. Наприклад, Прикарпатський національний університет має індекс, що дорівнює 21, це означає, що цим навчальним закладом було опубліковано 21 наукову статтю, кожна процитована щонайменше 21 раз. Інші ж статті Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника були процитовані менш ніж 21 раз.

Scopus – бібліографічна і реферативна база даних, а також інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. База даних індексує понад 18 тис. наукових видань з технічних, медичних та гуманітарних наук. Також до бази даних потрапляють публікації наукових журналів, матеріали конференцій та книжкових видань. Розробником та власником Scopus є видавнича корпорація Elsevier. База даних доступна на умовах передплати. База даних має власну систему для пошуку веб-сторінок, яка інтегрована з патентною базою даних. Scopus є одним з головних джерел отримання наукометричних даних для проведення оціночних досліджень на державному або корпоративному рівні. Дані Scopus, окрім іншого, використовуються під час складання деяких рейтингів провідних університетів світу. Наприклад, Times Higher Education або QS World University Rankings (*Агенція новин Firtka.if.ua* (<http://www.firtka.if.ua/?action=show&id=24580>)). – 2012. – 18.08).

* * *

Двоє професорів Чернівецького національного університету увійшли до рейтингу 100 найкращих науковців України з фізичних і технічних наук. Зокрема, до рейтингу потрапили О. В. Ангельський – професор, декан інженерно-технічного факультету (14-те місце – кількість публікацій у Scopus 171, кількість цитувань у Scopus 686, h-індекс 19) та О. Г. Ушенко – професор, проректор з наукової роботи (37-ме місце – кількість публікацій у Scopus 124, кількість цитувань у Scopus 622, h-індекс 16) (*Двоє професорів з Чернівців - у сотні найкращих науковців України // Молодий буковинець* (http://molbuk.ua/chernovtsy_news/49316-dvoye-profesorv-z-chernvcv-u-sotn-naykraschih-naukovcv-ukrayini.html)). – 2012. – 17.08).

Охорона здоров'я

В Києве провели сверхсложную операцию в области сердца без надрезов и рубцов. К аорте пациента, у которого в главной артерии обнаружили расслоение, хирурги двигались благодаря специальному зонду по артериям,

начинаючи з ноги. Такі операції длятся вдвоє менше і без кровопотерь. Пациєнтів на третій день відпускають додому.

Операція тривала два години. Для введення зонда на ногу зробили надріз довжиною три сантиметри. В спеціальному пристрої, який вводять через артерію, вже є протез. В певний момент його просто випускають. « Принцип такий, що він сам розправляється, розкривається після того, як ми звільняємо його, він розкривається і повторює стінку судини », - пояснив хірург Б. Черпак. Поки необхідна для таких операцій апаратура є тільки в Києві (*Левий берег* (http://kiev.lb.ua/life/2012/08/29/167814_kievskie_hirurgi_prov-eli_unikalnuyu.htm). – 2012. – 29.08).

* * *

У Львові відбулася масштабна подія за участю провідних медиків України, Європи та США. Це вже дев'ятий раз проводиться міжнародна школа-семинар «Сучасні проблеми візуалізації у клініці». Школа проводиться за участю Асоціації радіологів України, добродійної американської організації «Друзі радіології в Україні». Ця школа збирає радіологів, лікарів рентгенологів, спеціалістів з ультразвукової діагностики, магнітно-резонансної томографії, комп'ютерної томографії зі всієї України. Організатори зазначають, що збільшилася не тільки кількість лекторів та слухачів, а й відбулися інші важливі зміни у форматі школи-семинару (*Zaxid.net* (http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?u_lvovi_zibralis_providni_mediki_ukrayini_yevropi-ta_ssha&objectId=1263550). – 2012. – 28.08).

* * *

Успішному розвитку стоматології у Полтаві значною мірою посприяла наявність бази для втілення наукових розробок у практичну діяльність. Ідеться про обласну клінічну стоматологічну поліклініку. Плідний тандем – зв'язок науки й практики в першу чергу тримається на фаховому порозумінні та тісній співпраці ректора Української медичної стоматологічної академії, доктора медичних наук, професора В. М. Ждана та головного лікаря обласної клінічної стоматологічної поліклініки, доктора медичних наук, професора П. М. Скрипнікова.

В. М. Ждан, ректор Української медичної стоматологічної академії, доктор медичних наук, професор:

«Українська медична стоматологічна академія – це потужний науково-практичний центр, який є основною базою підготовки лікарів-стоматологів як для України, так і для країн близького та далекого зарубіжжя. У вищі навчається понад 3560 студентів, з яких 940 юнаків та дівчат приїхали з інших країн. Академія має без перебільшення могутній науково-кадровий потенціал – більше ніж 560 талановитих учених працюють викладачами. Серед них – 83 доктори медичних наук, 80 професорів, 342 кандидати медичних наук, 268 доцентів.

Українська медична стоматологічна академія по праву визнана головною базою для розвитку вітчизняної стоматологічної науки.

Академія тісно співпрацює з ученими-стоматологами багатьох країн. Беремо участь у міжнародних симпозіумах, конференціях, семінарах-практикумах, майстер-класах. Це підвищує наші фаховість і досвід. Має договори про співпрацю з Німеччиною, Англією, Польщею, Ізраїлем, Грузією, обмінюємося науковою інформацією. Наші вчені та студенти стажуються за кордоном. Це дає можливість і вивчити закордонний досвід, і продемонструвати наш вітчизняний рівень стоматологічної допомоги.

Завдяки сплаву вченої думки академії та майстрів лікарів-практиків обласної поліклініки академія одержує хороші результати. Часто-густо доводиться працювати пліч-о-пліч, у тяжких випадках хворих консулюють і оперують професори та кандидати наук. І від такого союзу науковців та практиків люди лише виграють».

П. М. Скрипніков, головний лікар обласної клінічної стоматологічної поліклініки:

«Я прийняв розгалужену, структуровану поліклініку з трьома відділеннями: лікувально-хірургічним, терапевтичним та ортопедичним. Колектив закладу – це 220 працівників з високою кваліфікацією, глибокими знаннями, сумлінним ставленням до пацієнтів. Для більш якісного проведення діагностики при поліклініці працюють рентген-кабінет та клінічна лабораторія, що дає можливість надавати всі види стоматологічної допомоги, проводити комплексне лікування: ендодонтичне, реставрацію зубів, лікування ясен та захворювань слизової оболонки ротової порожнини. Нещодавно на базі поліклініки організовано консультативний центр для тих, хто страждає на захворювання слизової оболонки ротової порожнини, створюється також імплантаційне відділення. Планів багато, причому новації торкнуться не тільки лікувального процесу. Вже розпочато введення електронних карток пацієнтів. Напрацьована програма установки комп'ютерної мережі в поліклініці. Думаємо над тим, щоб реорганізувати, тобто модернізувати, зуботехнічну лабораторію та ортопедичне відділення.

Завдяки тісній співпраці з ученими кафедр УМСА (терапевтичної стоматології та післядипломної підготовки лікарів-стоматологів) лікарі-терапевти обласної клінічної стоматологічної поліклініки застосовують нові матеріали для пломбування зубів, зокрема склоіономерні, фотополімери тощо» (*Ждан М. Наука і практика – на благо пацієнта / Спілкувалася К. Квітка // Зоря Полтавщини (<http://www.zorya.poltava.ua/index.php?rozd=&nomst=5662>). – 2012. – 16.08).*

Кабинет Министров Украины одобрил проект закона Украины «О внесении изменений в статью 5 Закона Украины “О радиочастотном ресурсе Украины”». Проект закона предусматривает отнесение к категории специальных пользователей радиочастотного ресурса Украины государственных предприятий и учреждений, относящихся к сфере управления центрального органа исполнительной власти, реализующим государственную политику в сфере космической деятельности (сейчас Государственного космического агентства), в части создания и эксплуатации наземных и космических радиоэлектронных средств контроля и анализа космической обстановки.

Согласно Закону Украины «О космической деятельности» (ст. 6) Государственное космическое агентство Украины как центральный орган исполнительной власти, реализующим государственную политику в сфере космической деятельности, относится создание и эксплуатация наземного сегмента системы контроля и анализа космической обстановки, необходимой составляющей которого является радиолокационные средства.

При этом радиочастоты, которые обеспечивают максимальную эффективность радиолокационных средств контроля космического пространства, особенно в условиях тенденции уменьшения размеров космических объектов, относятся к полосам специального пользования, предназначенные исключительно для радиоэлектронных средств специальных пользователей.

Таким образом, принятие проекта закона Украины «О внесении изменений в статью 5 Закона Украины “О радиочастотном ресурсе Украины”» создает законодательные условия для разработки перспективных радиолокационных средств контроля космического пространства, которые необходимы для обеспечения безопасности функционирования национальных космических систем, информирования центральных органов государственной власти о состоянии космической обстановки и ее изменения (*proIT (<http://proit.com.ua/news/telecom/2012/09/10/122204.html>)*. – 2012. – 8.09).

* * *

Кабинет Министров Украины учредил гранты коллективам молодых ученых. Об этом говорится в сообщении пресс-службы Государственного агентства по вопросам науки, инноваций и информатизации. 29 августа Кабинет принял Постановление «Об учреждении грантов Кабинета Министров Украины коллективам молодых ученых для выполнения прикладных научных исследований и научно-технических разработок по приоритетным направлениям развития науки и техники», которое вступит в силу с 1 января 2013 г.

Специфика вышеуказанных грантов заключается в том, что они будут предоставляться не за уже имеющиеся достижения, а для выполнения перспективных высокотехнологичных проектов, которые будут отбираться на конкурсной основе. Ежегодное проведение конкурса проектов прикладных научных исследований и научно-технических разработок по приоритетным на-

правлениям развития науки и техники коллективов молодых ученых будет обеспечивать Государственное агентство по вопросам науки, инноваций и информатизации.

Необходимыми условиями для участия в конкурсе является наличие в составе коллектива молодых ученых не менее трех кандидатов наук в области науки, соответствующей тематике проекта, наличие научных достижений у членов коллектива по тематике проекта за последние пять лет, гарантийное письмо от базовой организации по предоставлению коллективу возможности использования необходимого специального оборудования и оборудования указанной организации для реализации проекта.

Отобранные проекты будут реализовываться на материально-технической базе существующих научных учреждений или университетов, а средства будут носить целевой характер.

Кроме того, грант может получить коллектив молодых ученых, которым на момент объявления конкурса не исполнилось 35 лет.

Численность коллектива молодых ученых – претендентов на получение гранта – не может превышать 10 человек. Также, согласно постановлению Кабмина, гранты будут предоставляться в размере до 1 млн грн.

Напомним, в марте Президент В. Янукович поручил Кабинету Министров, Министерству образования и науки, молодежи и спорта, Министерству финансов и Государственному агентству по вопросам науки, инноваций и информатизации внедрить гранты для молодых ученых с 2013 г. (*Левый берег* (http://society.lb.ua/science/2012/09/08/169481_kabmin_uchredil_granti.html). – 2012. – 8.09).

* * *

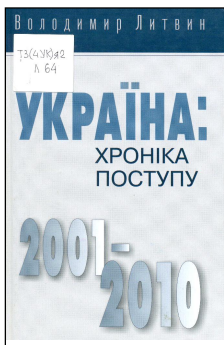
С целью поощрения наиболее одаренных студентов и аспирантов и создания более благоприятных условий для получения молодежью высшего образования правительством назначена академическая стипендия Кабинета Министров Украины студентам высших учебных заведений III–IV уровней аккредитации на II семестр 2011/2012 учебного года и аспирантам на 2012/2013 учебный год. Выплаты будут осуществляться в пределах стипендиального фонда вузов. Соответствующее постановление принято на заседании правительства, сообщили в пресс-службе Министерства образования и науки, молодежи и спорта.

Предложения по кандидатам на назначение стипендии предварительно рассматривались учеными советами высших учебных заведений. Стипендия будет назначаться студентам-отличникам третьего и следующего курсов и аспирантам, наиболее отличившимся в учебной и научной работе и активно участвующих в общественной жизни учебного заведения.

Виплата стипендії буде здійснюватися в межах стипендіального фонду вузів. Для студентів вона становить 850 грн, для аспірантів – 2 379,35 грн в місяць.

Розпорядження Кабінету Міністрів «Про призначення стипендії Кабінету Міністрів України студентам вищих навчальних закладів і аспірантам» буде сприяти реалізації державної політики з підтримки одареної молодіж (*Лівий берег* (http://society.lb.ua/education/2012/08/28/167542_kabmin_naznachil_pravitelstvennie.html)). – 2012. – 28.08).

До уваги держслужбовця

С. Семенченко, зав сектору НБУВ

Нові надходження до НБУВ

ТЗ(4Ук)я2

Л64

Литвин В. М. Україна : хроніка поступу, 2001–2010 / В. М. Литвин ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К. : Наук. думка, 2011. – 406 с.

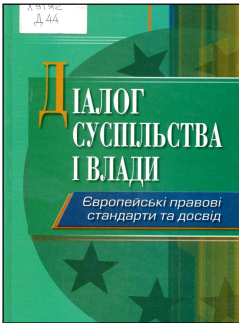
Вс 52460

Хронікально-хронологічні довідкові праці займають чільне місце в загальному масиві наукової продукції різного роду і в наш час. Популярність таких праць серед широкого читачького загалу є незмінною.

Вибудовуючи своєрідний каркас історичного процесу шляхом чіткої фіксації його повсякденних формовань національного або локального значення у вимірах доби, місяця, року, вони відіграють велику роль і в аналітичній роботі науковця, і в засвоєнні школярем чи студентом наскрізних магістралей поступу людської цивілізації.

Прикладом створення засобами хронометрії сучасної системної наукової картини новітньої історії Української держави представлена ця праця, відлік історичного часу в якій починається від року проголошення Акта про державну незалежність і доводиться до сьогодні, тобто охоплює фактично двадцятиріччя її існування як повноправного суб'єкта міжнародної співдружності країн.

Видання пропонує виклад щоденного суспільного буття українського соціуму протягом 2001–2010 рр. Хроніка фіксує сучасний історичний процес, який відбувається в Україні.

На сторінках праці захронометровано статистичні й документальні свідчення, діяльність державно-політичних та громадських інституцій і щоденний побут українця, стан сільського господарства та промислового комплексу, показники наукової сфери тощо.

Видання розраховане на широке читацьке коло.

X91я2

Д44

Диалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : зб. док. / пер. з іноз. мов ; заг. ред. В. М. Литвина. – К. : Парлам. вид-во, 2011. – 480 с.

Ва 747381

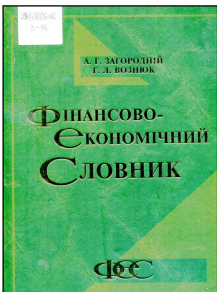
Європейська інтеграція посилює активізацію діалогу суспільства й влади, парламентів і структур громадянського суспільства. Платформою такого діалогу в країнах Європи є організаційно-правова спроможність інститутів громадянського суспільства до артикуляції соціальних інтересів, їх просування та захисту.

При цьому успіх діалогу в окремих країнах безпосередньо залежить від спільних дій органів державної влади й об'єднань громадян та їх готовності до співробітництва. В умовах демократії, конструктивна співпраця суспільства та влади дає змогу мобілізувати соціальні ресурси для розв'язання суспільно значущих проблем у загальнодержавному масштабі.

Представлене видання є спробою систематизувати новітній європейський досвід правового регулювання відносин громадянського суспільства та влади.

До збірника включено документи, що встановлюють оптимальні політико-правові механізми процесу взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства, розроблені радою Європи, Європейським Союзом та парламентами окремих європейських держав.

Видання буде корисним для законодавців, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців та практиків, для тих, хто цікавиться європейськими стандартами й досвідом розбудови діалогу суспільства та влади.

У8(4/8)26я2

З-14

Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. – 844 с. Со 30923

Ринкові засади господарювання, впроваджені в Україні істотно вплинули на всі складові економічних відносин, але насамперед на відносини фінан-

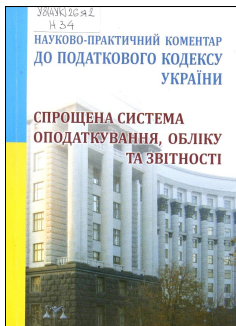

сово-економічні, що за цих умов стають основними регуляторами виробничої, посередницької та інших видів підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

Пропонований словник містить визначення і тлумачення понад 10 тис. понять зі сфери фінансово-економічних відносин, що охоплюють таку проблематику: фінансова система держави, місцеві фінанси, фінанси підприємств, фінансування та кредитування підприємницької діяльності, бухгалтерський (фінансовий), податковий, управлінський облік, аудит, цінні папери і фондовий ринок, грошовий обіг, фінансовий менеджмент, міжнародні фінанси, податкова система, страхування, інвестування та інвестиційний аналіз, торгівля, маркетинг, реклама тощо.

Словник призначений для тих, хто цікавиться фінансовою економікою, для фахівців-практиків, які працюють у бюджетній сфері, фінансових органах, на підприємствах різних форм власності, так і для науковців, аспірантів, студентів.

Статті словника розміщені в алфавітному порядку. У ньому висвітлено і найпростіші терміни, і складніші професійні поняття, що стосуються різних сфер економіки держави. Це поєднання забезпечує словникові універсальний характер, визначає його актуальність і потребу для найширшого кола користувачів.

У8(4/8)26я2

Н34

Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: спрощена система оподаткування, обліку та звітності / Т. І. Єфименко, Ю. Б. Іванов, К. В. Давискіба. – К. : ДННУ «Акад. фін. упр.», 2011. – 144 с.

Ва 749930

Основними характерними рисами оновленої спрощеної системи оподаткування є більш глибока диференціація платників податку, зменшення податкового навантаження на платників за рахунок застосування знижених ставок єдиного податку, перехід від оподаткування виручки до оподаткування доходу, уніфікація порядку й строків подання податкової звітності та сплати єдиного податку, врегулювання порядку оподаткування платників у випадку порушення ними законодавчо встановлених обмежень щодо застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

У виданні вміщено коментарі до статей глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України, які стосуються критеріїв і умов застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, порядку визначення доходів платника єдиного податку та їх ставок, податкового (звітного) періоду, порядку нарахування й строків сплати єдиного податку.

У коментарях подано детальніший аналіз внесених змін до статей 291–300 глави розділу XIV Податкового кодексу України.

Розраховано на державних службовців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів малого підприємництва, викладачів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

У8(4/8)21я2
М58

Міждисциплінарний словник з менеджменту / Д. М. Черваньов, О. І. Жилінська, М. В. Петровський ; за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської. – К. : Нічлава, 2011. – 624 с.
Вс 52552

Менеджмент як наука являє собою сукупність теоретичних і практичних концепцій, теорій, підходів, методів, що були сформовані й представлені в наукових працях. Менеджмент як професійна діяльність – це спеціалізований вид інтелектуальної діяльності, що уможливує досягнення цілей організації і цілей її працівників.

Менеджмент виник у класичному середньовіччі як практична сфера, поставши як різновид управлінської діяльності в тих формах господарювання, що були пов'язані з комерційними операціями.

Сучасна економіка розглядається як економіка, що базується на знаннях.

Реальність сьогодення доводить, що майбутні фахівці з менеджменту проявлятимуть свою професійну активність як за умов нестабільності зовнішнього середовища, так і в організаціях з нестабільним внутрішнім середовищем. І саме менеджмент організації має стати центром її самоорганізації як основи не лише ефективного функціонування, а й розвитку.

Запропоноване видання спрямоване на формування фундаментальних знань з менеджменту, опанування майбутніми фахівцями категоріального апарату для подальшого освоєння та опрацювання в практичній підготовці управлінського інструментарію в контексті набуття ними комплексних професійних і соціальних компетентностей.

Для зручності пошукової інформації в кінці видання розміщено покажчик термінів.

Для нотаток

Підп. до друку 21.09.2012.

Формат 60x84/16. Друк офс. Ум. друк. арк. 4,42.

Видається в друкованому та електронному вигляді

Адреса видавництва: 03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3